

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra geografie

Diplomová práce

VYUŽITELNOST HRY POSTCROSSING VE VÝUCE REGIONÁLNÍHO ZEMĚPISU NA 2. STUPNI ZŠ

Vypracovala: Bc. Eliška Nováková
Vedoucí práce: Mgr. Petra Karvánková, Ph.D.

České Budějovice 2016

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Eliška Nováková

V Českých Budějovicích dne 20.6. 2016

.....

Podpis studenta

Zde bych ráda vyjádřila své speciální díky rodině a všem přátelům, kteří mi trpělivě posílali a stále posílají, či dováží, pohlednice z celého světa. Díky Jitce, Karlovi a Josefovi se v mé sbírce ocitly postcrossersky opravdu vzácné pohlednice. Děkuji také Markétě, Petrovi, Josefovi a Lubošovi, kteří mi ze svých cest pravidelně posílají a dováží velké zásoby pohlednic, a samozřejmě i těm, kteří byli kdykoli ochotni podpořit mou sbírku a práci, právě zasláním pohlednice. Velice si toho vážím. Děkuji Vám všem.

Touto cestou bych ráda poděkovala **Mgr. Petře Karvánkové, Ph.D.** že dala mým původním nesmělým představám jasné obrysy, a svou obětavou pomocí mi pomohla vypracovat tuto diplomovou práci. Ráda bych také poděkovala mnoha mým přátelům a rodině, kteří mě podporovali po dobu trvání mých studentských let.

ANOTAČNÍ LIST DIPLOMOVÉ PRÁCE

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Autor: Eliška Nováková

Katedra: Geografie

Studijní program: P140074 Učitelství pro základní školy

Studijní obory: Učitelství zeměpisu pro 2. stupeň ZŠ

Učitelství tělesné přírodopisu a pěstitelství pro 2. stupeň ZŠ

Vedoucí práce: Mgr. Petra Karvánková, Ph.D.

Název práce: Využitelnost hry postcrossing ve výuce regionálního zeměpisu na 2. stupni ZŠ

Druh práce: diplomová práce

Rok odevzdání: 2016

Počet stran: 71 + 27

Anotace:

Diplomová práce se zabývá možností využití hry Postcrossing ve výuce regionální geografie na 2. stupni základních škol. Hlavní cílem práce je tvorba přehledu základních principů a pravidel hry a vytvoření návrhů na výukové aktivity, které z hry Postcrossing vycházejí. Součástí práce je také praktická část, která obsahuje popis realizace výukových aktivit. Práce dále popisuje problémy i pozitivní poznatky, které při realizaci vyvstaly. Výsledkem práce je přehled námětů na výukové aktivity využívající hru Postcrossing, které jsou uplatnitelné ve školní praxi.

Klíčová slova: Postcrossing, zeměpis, 2. stupeň ZŠ, pohlednice, regionální geografie

ANOTATION PAGE OF DIPLOMA THESIS

UNIVERSITY OF SOUTH BOHEMIA IN ČESKÉ BUDĚJOVICE
FACULTY OF EDUCATION

Author: Bc. Eliška Nováková

Department: Geography

Study programme: P140074 Teaching for Primary School (PS)

Field of study: Teaching of Geography on the 2nd stage of PS

Teaching of Biology and on the 2nd stage of PS

Leader of thesis: Mgr. Petra Karvánková, Ph.D.

Title: The usability of postcrossing game in regional geography teaching in Junior-high school

Type of thesis: diploma thesis

Year of delivery: 2016

Number of pages: 71 + 27

Annotation:

The thesis deals with the possibility of using the game „Postcrossing“ in teaching regional geography at the 2nd stage of primary schools. The main goal of this thesis is to create overview of basic principles and rules of the game and to develop proposals for educational activities resulting from the „Postcrossing“ game. The thesis also includes a practical part, which contains the description of problems and positive outcomes that were revealed during the practical realization. The result is a list of suggestions for classroom activities that are applicable in school practice.

Keywords: postcrossing, geography, junior- high school, postcards, regional geography

OBSAH

1. ÚVOD	- 9 -
2. DISKUSE S LITERATUROU.....	- 11 -
3. METODIKA PRÁCE.....	- 16 -
3.1 Metodika tvorby diplomové práce.....	- 16 -
3.2 Metodika tvorby praktické části diplomové práce	- 17 -
4. VÝUKA REGIONÁLNÍ GEOGRAFIE NA 2. STUPNI ZÁKLADNÍCH ŠKOL	- 25 -
5. VYUČOVACÍ METODY	- 27 -
5.1 Členění vyučovacích metod	- 27 -
5.2 Metoda projektové výuky.....	- 29 -
5.3 Aktivizující metody	- 30 -
6. HRA POSTCROSSING	- 35 -
6.1 Postcrossing a jeho základní principy	- 35 -
6.2 Historie hry Postcrossing.....	- 36 -
6.3 Jak hra Postcrossing funguje ?	- 40 -
6.4 Pravidla Postcrossingu.....	- 43 -
6.4.1 Psaná pravidla.....	- 43 -
6.4.2 Nepsaná pravidla	- 46 -
6.5 Slovník postcrossingových pojmů.....	- 46 -
6.6 Modifikace hry Postcrossing	- 49 -
7. POHLEDNICE A POSTCROSSING VE ŠKOLE.....	- 51 -
8. VLASTNÍ VÝUKOVÉ AKTIVITY VYUŽÍVAJÍCÍ HRU POSTCROSSING JAKO METODU VÝUKY RG	- 53 -
8.1 Lidé ve světě.....	- 54 -
8.2 Není dům jako dům	- 54 -
8.3 Americké národní parky	- 56 -

8.4 Další náměty pro využití pohlednic.....	- 57 -
9. ZPĚTNÁ VAZBA VYUŽITÍ VÝUKOVÝCH AKTIVIT V PRAXI	- 63 -
10. ZÁVĚR.....	- 65 -
11. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ	- 67 -
PŘÍLOHY	I- XXVII

1. ÚVOD

V současné době, které vládne technika, se dají věci jako pohlednice nebo dopis považovat za věc téměř archaickou. I přes to jsou stále využívány díky komunitě, která se vytvořila z lidí, tzv. „postcrosserů,“ a hře Postcrossing (POSTCROSSING, 2016). Mnohé pak možná překvapí, jak moc aktivní a známí jsou na tomto poli čeští uživatelé.

Autorka vždy ráda posílala a dostávala pohlednice, díky tomu se s hrou Postcrossing setkala čistě náhodou před více než dvěma lety, kdy poslala své první pohlednice do Německa, Nizozemska, Ruska a Spojených států amerických. V době, kdy je často tolik kritizován frontální způsob vyučování, a zároveň se usiluje o zapojování aktivizujících metod, se autorce spojení výuky regionální geografie a posílání pohlednic zdálo jako ideální. Právě tyto úvahy daly vzniknout nápadu na téma předkládané diplomové práce. S každou další odeslanou, a zejména obdrženou, pohlednicí se autorka přesvědčovala o tom, že využití pohlednic a informací od jejich pisatelů může být jednou ze správných cest k zatraktivnění výuky, a to nejen v rámci vzdělávacího předmětu Zeměpisu. Podle autorky by se Postcrossing mohl stát zábavnou a netradiční formou výuky, do které se mohou zapojit téměř všechny věkové kategorie.

Hlavním cílem této diplomové práce bude na základě studia literatury a didaktických podkladů zhotovit soubor vlastních návrhů výukových aktivit zaměřených na využití hry Postcrossing ve výuce regionálního zeměpisu na II. stupni ZŠ. Neméně důležitými cíli bude vytvoření všeobecného přehledu pravidel, funkce hry Postcrossing a praktická realizace vybraných aktivit ve výuce zeměpisu.

Předkládaná diplomová práce tak může být rozdělena na 2 dílčí části: teoretickou a praktickou. První, teoretická část, bude věnována rozboru dostupné literatury a vlastní charakteristice hry. V této části se autorka věnuje trendům ve výuce regionální geografie, výukovým metodám a v ucelené formě představí hru Postcrossing, její principy, psaná i nepsaná pravidla, modifikace a související základní pojmy. V části věnované metodice budou přiblíženy postupy a záměry, se kterými byly jednotlivé návrhy vlastních výukových aktivit zpracovávány. Druhá, praktická, část práce bude nejprve zaměřena na možnosti získávání pohlednic pro žáky, dále popisuje vybrané výukové aktivity využívající hru Postcrossing ve výuce regionálního zeměpisu na II. stupni na ZŠ. Podstatná část této části diplomové práce se následně bude zabývat

samotnou realizací vybraných aktivit přímo v pedagogické praxi a získávání zpětné vazby a poznatků či představ o reálné uplatnitelnosti hry Postcrossing a vytvořených výukových materiálů ve výuce regionálního zeměpisu. Návrhy a zejména pak samotnou realizaci zde autorka doplňuje o své osobní postřehy, které za dobu realizace navržených vlastních výukových aktivit, získala. Jedna z podkapitol je také věnována dalším možnostem využití pohlednic v prostředí základní školy, které autorka získala z prostudovaných zdrojů i od samotných pedagogů praktikujících Postcrossing.

Kompletní listy obsahující navržené výukové aktivity jsou pro lepší orientaci a přehlednost zahrnuty v přílohách diplomové práce.

2. DISKUSE S LITERATUROU

Obsah kapitoly je věnován podstatným východiskům předkládané diplomové práce a literatuře. První část kapitoly mapuje literaturu zabývající se výukou a metodami výuky, zaměřuje se zejména na metody aktivizační. Dále se zabývá současnými trendy a postupy ve výuce regionální geografie. Druhá část kapitoly se věnuje samotnému projektu Postcrossing a jeho využívání ve výuce na základních školách.

I přesto, že se podrobnějšímu členění výukových metod věnuje kapitola 5. je vhodné na tomto místě alespoň nastínit problematiku výukových metod a jejich dělení. Vyučovacími metodami se zabývají MAŇÁK a ŠVEC (2003), kteří vykládají pojem výuková metoda jako uspořádaný systém vyučovacích činností učitele a učebních aktivit žáka, který směřuje k dosažení výchovně-vzdělávacích cílů. Autoři dále metody dělí dle hlediska stupňující se složitosti edukačních vazeb do třech základních skupin: klasické výukové metody, aktivizační výukové metody a komplexní výukové metody.

MOJŽÍŠEK (1975) výukové metody dělí dle jednotlivých fází na metody motivační, expoziční, fixační, metody diagnostické, klasifikační a metody aplikační. LERNER (1986) pak hovoří o metodách informačně- receptivních, reproduktivních, metodách problémového výkladu, heuristických a výzkumných metodách. Vedle zmíněných metod se začínají objevovat, a postupně vpravovat do výuky, další postupy, mezi nimž lze za jeden z nejvýznamnějších označit badatelsky orientované vyučování, kterým se zabývá např. PAPÁČEK (2010). Již v roce 1999 zařadili pojem "Inquiry teaching" do svého anglicko – českého slovníku MAREŠ a GAVORA (1999), kdy tento pojem překládají jako vyučování bádáním, poznáváním. STUHLÍKOVÁ (2010) hovoří o termínu "Inquiry" jako o obtížně přeložitelném pojmu, kdy znamená bádání a zkoumání, ale také hledání pravdy. Dále uvádí, že jde o mimořádně populární pojem označující žádoucí změny ve vzdělávání.

Zaměříme se blíže na aktivizující, respektive aktivizační výukové metody, které překonávají výukové stereotypy a dávají prostor učitelově tvořivosti. Cíle jsou zde plněny vlastní prací žáků, žáci jsou aktivními účastníky výuky (NEUŽILOVÁ, PAVLOVSKÁ, 2011). JANKOVCOVÁ, PRŮCHA a KOUDELA (1988) doslova uvádějí, že: „*Aktivní výuka, metoda zvýrazňuje angažovanou účast žáků ve výuce, bezprostřední výrazné zapojení do výukových aktivit. Z tohoto aspektu se aktivizující*

metody vymezují jako postupy, které vedou výuku tak, aby se výchovně-vzdělávacích cílů dosahovalo hlavně na základě vlastní učební práce žáků, přičemž důraz se klade na myšlení a řešení problémů." Právě tyto metody daly vzniknout předkládané diplomové práci a námětům, které přináší. KOTRBA a LACINA (2007) uvádějí některá úskalí využívání aktivizačních metod. Jejich nevýhodu spatřují zejména v časové náročnosti ve srovnání s klasickými výukovými metodami. Na základě toho je doporučují využívat jako metody doplňkové. Další omezení je spjato s využitelností metod, protože je často nelze uplatnit ve všech vyučovaných předmětech. Přínosem je podle KOTRBY a LACINY (2007) velká rozmanitost daných aktivit, stejně jako jejich široké využití (motivace, opakování apod.).

Práce se zabývá využitím hry Postcrossing ve výuce regionální geografie (dále také jako RG), která je výsledkem snahy geografie naplnit lidskou potřebu poznat jednotlivé části okolního světa, porozumět jim a tak pochopit jejich odlišnosti, usnadnit jejich správu a využívání (CLAVAL, 2007). HART (1982) o regionální geografii tvrdí, že představuje určitý symbol identity geografie, jelikož právě zájem o regiony odlišuje geografii od ostatních oborů. BIČÍK, BRINKE, HLAVÁČEK a KOLEKTIV (2002) RG definují jako soubor poznatků o jednotlivých zemích, oblastech světa a kontinentech. Problematice RG se v přehledné a ucelené formě věnuje BIČÍK a KOLEKTIV (2010) v publikaci Makroregiony světa. Předmětu RG se dále věnuje velké množství autorů, z nichž lze jmenovat následující: KOVÁŘ (2006), MEČIAR (2007) nebo BAŠOVSKÝ (1989). Regionální geografie může být z určitých úhlů pohledu vnímána jako vrcholnou disciplínou geografie. Současným problémem RG je však současnost sama. POLÁK (2010) ve svém článku cituje docenta Ivana Bičíka, který se nechal slyšet, že v době, kdy si prakticky vše zprostředkujeme pomocí počítače je možné, že prožíváme konec regionální geografie. Podle Bičíka je v současnosti kladen důraz spíše na socioekonomické odvětví geografie než na místopis a vytrácí se schopnost geografa analyzovat desítky a stovky podkladů o jednotlivých složkách krajiny v konkrétním území, informace vzájemně propojit a naznačit možné scénáře dalšího vývoje analyzovaného území. Potíž může tkvět právě v tom, regionální geografie na základních školách je pojata jako výčet stovek místopisných pojmů bez hlubší návaznosti a logiky. Bičík se domnívá, že tomu tak je díky tomu, že se taková látka dobře zkouší a také proto, že se učitelé naučí ty samé pojmy a mají tak navrch oproti žákům. RG však vyžaduje syntézu zmiňovanou Bičíkem, a lze ji učit na základních školách, "Vyžaduje ale velký rozhled, hluboké znalosti, trvalé vzdělávání učitele geografie, a ne člověka,

který bez apropace plave i v těch místopisných pojmech...“, uzavírá Bičík. POLÁK (2010) ve svém článku dále přináší několik námětů jak učit regionální geografii „jinak.“ Uvádí, že je vhodné postupovat od globálního hlediska přes makroregiony dále k jednotlivým státům, obecné jevy demonstrovat na souboru několika států nebo regionů, pracovat s moderními zdroji dat a s různými zdroji informací. Dále doporučuje žáky vést také k turistice a cestování, při němž by mohli prakticky uplatnit nabyté vědomosti. Trendy ve výuce regionální geografie se zabývá i PFEIFEROVÁ, (2008). Doporučuje výuku pomocí makroregionů, kdy je třeba se zaměřit nejen na specifika daného makroregionu, ale i na znaky, které má společné s ostatními regiony. Jako optimální řešení jak se dostat do problematiky jednotlivých makroregionů jsou aktuální témata, která jsou s danou oblastí spjata. Žáci mohou tedy navazovat na něco, s čím se již setkali nebo co snad dokonce zažili. Mapy jsou podle PFEIFEROVÉ (2008) zdrojem informací a podkladů, které mohou žákům sloužit jako vodítko k řešení mnoha otázek. Tato svá doporučení pak demonstruje na učivu Střední Ameriky, konkrétně Mexiku, kde úvod celého učiva staví na impaktu mimozemského tělesa do oblasti poloostrova Yucatán a následné vymírání na konci křídý. Ve svém článku dále nabízí ukázkou průvodního textu a otázek, se kterými můžou pedagog a žáci při výuce pracovat. Pokud zde na tomto místě může autorka zmínit svůj subjektivní názor, hodnotila by námět na postup při výuce Pfeiferové jako velmi zajímavý a ráda se jím nechá inspirovat ve své další praxi.

Vedle učebnic a jiných učebních materiálů, kterých je v současné době na trhu k dostání mnoho druhů a pojetí, je vhodné, aby učitel sám měl o regionální geografii zájem. V ideálním případě může na základě osobních zkušeností žákům nabídnout zpestření výuky. V případě že se však vrátíme zpět k problematice učebnic, najdeme poměrně hojný počet nakladatelství, která se učebnicemi zabývají. Mezi ty aktuálně nejdiskutovanější a nejpoužívanější lze řadit nakladatelství SPN, ČGS, Fraus nebo Nová škola a Fortuna. Rozbory učebnic se ve svých pracích zabývají např. KREJČÍ (2013), ZRZAVECKÁ (2012) nebo MARTINŮ (2011) a PRŮCHA (2006). Z praxe má autorka osobní zkušenost pouze s učebnicemi nakladatelství Fraus. Knihy na základě svého subjektivního mínění považuje za vhodné pro výuku a dobře zpracované z faktického i grafického hlediska.

Při tvorbě své diplomové práce autorka pracovala zejména s diplomovými pracemi DVOŘÁK (2014) a LEŽÁKOVÁ (2016). První ze jmenovaných autorů se zabývá využitím hry Geocaching ve výuce, což je právě z hlediska využívání her a

jiných postupů blízké tématu této diplomové práce. LEŽÁKOVÁ (2016) ve své práci přehledně zpracovává téma aktivizujících metod ve výuce, mezi něž využití hry Postcrossing může bezesporu patřit. Výukové aktivity, které zmíněné práce nabízejí se zabývají nejrůznějšími tématy napříč geografii.

O projektu, respektive hře Postcrossing jako takové hovoří převážně internetové zdroje. O jeho principech a funkcích se autorka podrobně zmiňuje v kapitole 6. V krátkosti lze říci, že jde o projekt umožňující výměnu pohlednic mezi registrovanými uživateli z celého světa (WIKIPEDIA, 2016). Při zběžném vyhledávání hesel souvisejících s Postcrossingem a školou se můžeme přesvědčit, že nejde o zcela ojedinělé zpestření výuky a provozuje je hned několik mateřských, základních i středních škol. Co však prakticky zcela chybí, jsou právě bližší návody a náměty na možné využití získaných pohlednic. Většina škol pouze informuje o faktu, že se hry účastní. Naskytá se tak otázka, zda žáci s pohlednicemi ještě nějak dále pracují.

O možném využití Postcrossingu jako aktivizační metody ve výuce anglického jazyka píše KRAKOVIČOVÁ (2012), která jej zmiňuje v souvislosti s aktivitami na procvičení psaní. CHVALOVÁ (2014) ve své práci vzpomíná žáka, který na dotaz proč se učí anglický jazyk odpověděl, že kvůli Postcrossingu. Aktivity spojené s projektem okrajově popisuje VAVŘÍNOVÁ (2015) ve svém příspěvku pro webové stránky ZŠ Komenského v Ústí nad Orlicí, dále také GLEICHOVÁ (2013) a pro anglický jazyk Postcrossing využívá i ŠEVČÍKOVÁ (2016). WARNER (2011) ve svých článcích vidí Postcrossing užitečný např. pro Zeměpis, kde navrhuje vyhledávání zemí a měst, ze kterých žáci pohled dostali nebo kam jej posílají nebo vytváření tematických nástěnek. Podobně na problematiku nahlíží i DENGAEVA (2015), která zmiňuje obdobné aktivity jako Warner. O využívání pohlednic ve výuce se zmiňují samotní autoři projektu. Zjistili, že učitelé používají pohlednice při hodinách zeměpisu a dějepisu (MAGALHÃES, 2009) a věnují tomu některé příspěvky na blogu spadajícím pod oficiální stránky Postcrossingu. Dále ve svých příspěvcích hovoří o Postcrossingu ve výuce environmentální výchovy, biologie a anglického jazyka (MAGALHÃES, 2010). Dle zdrojů lze tak s jistotou říci, že v tématu výuky anglického jazyka je projekt již hojně diskutován i využíván. Pohlednice se dají využít i u mladších dětí. CREWS (2016) se ve svém článku zaměřuje na to, co se dětem při práci s pohlednicemi líbilo. Jelikož jde o děti z mateřské školy, patří podle CREWS (2016) k nejoblíbenějším pohlednicím s postavami z filmů Disney, z her jako např. Mario, nebo sci-fi postavami

(Star Wars, X-Men, Avengers apod.). Děti si pod jejím vedením pak zakládají tematické sbírky.

Je patrné, že Postcrossing jako téma aktivizace ve výuce různých předmětů není ještě zcela rozšířené téma, ale začíná být v tomto ohledu diskutován stále intenzivněji. Není proto nemožné se domnívat, že postupem času by mohlo být různorodé využívání projektu etablováno coby atraktivní a prospěšná výuková metoda a to nejen v oblasti výuky regionální geografie, kterou se zabývá tato diplomová práce.

3. METODIKA PRÁCE

V následující kapitole autorka popisuje, jak postupovala, a na co se zaměřovala při tvorbě návrhů jednotlivých výukových aktivit, potažmo při tvorbě samotné diplomové práce. Vzpomenuta jsou i průřezová témata, která s některými aktivitami souvisí a příležitosti, při kterých se autorce naskytla možnost realizovat své výukové aktivity.

3.1 Metodika tvorby diplomové práce

Pro autorku bylo nejtěžší zvážení, zda je Postcrossing jako takový alespoň z části reálně využitelný ve výuce regionálního zeměpisu, zda lze získat prostřednictvím pohlednic opravdu relevantní informace, a vytvořit tak návrhy výukových aktivit s využitím různých výukových metod. Na základě těchto úvah se začala autorka zajímat o možnosti využití pohlednic a informací z nich, a zároveň i o to, jestli tuto alternativu již někteří pedagogové využívají, případně v jaké formě. Právě zjištění, že pohlednice někteří pedagogové již opravdu v nejrůznějších alternativách využívají (MAGALHÃES, 2009; WARNER, 2011; CHVALOVÁ 2012; KRAKOVIČKOVÁ 2012; GLEICHOVÁ 2013; ŠEVČÍKOVÁ 2016 aj), inspirovalo autorku ke shromažďování dalších informací, článků a jiných zmínek o práci s Postcrossingem ve výuce na základní škole.

Na základě studované literatury byly zpracovány kapitoly věnované aktivizačním metodám a současným trendům ve výuce regionální geografie na 2. stupni základních škol.

Dalším krokem bylo ucelení informací o funkci a principech samotné hry a tvorba kapitoly, která je hře samotné věnována. Tato kapitola byla zvolena mimo jiné proto, že bylo usilováno o vytvoření přehledu informací, které by se mohly hodit pedagogům začínajícím s Postcrossingem. Nechybí ani historie, vývoj celého projektu, včetně jeho pomyslných mezníků, slovník základních pojmů, které jsou mezi uživateli hojně používané a pro začínající uživatele jsou některé z nich takřka nezbytné.

Následovala tvorba kapitoly, která je zaměřena na získávání pohlednic pro třídu, zároveň přináší inspiraci pro postupy při odesílání pohlednic. V kapitole byly zpracovány i další aspekty, jako např. možná řešení finanční problematiky provozování hry nebo problematiku sociálních sítí, které neminuly ani uživatele Postcrossingu.

Autorka provedla rozbor vlastní sbírky doposud získaných pohledů, a zabývala se motivy, které se dají na pohlednicích získat. Konkrétně ji zajímalo, zda je na pohlednicích možné získat různé motivy s různými tématy. Příklady některých motivů pohlednic jsou k nahlédnutí v příloze č. 9. Na základě získaných informací byly navrženy a vytvořeny výukové aktivity věnující se možnostem využití hry Postcrossing v výuce regionální geografie, resp. zeměpisu na 2. stupni ZŠ. Autorka zároveň přihlížela ke specifickým a možnostem výuky regionálního zeměpisu v české škole. Podkladem pro návrhy námětů byly autorčiny pohlednice, a pohlednice, které jí byly poskytnuty členy postcrossingové komunity. Vybrané náměty byly následně využity v praxi při několika workshopech s žáky základních škol a víceletých gymnázií v průběhu celého školního roku 2015/2016.

Následovala tvorba kapitoly věnované průběhu realizace návrhů v praxi, popis úskalí a postřehů autorky.

3.2 Metodika tvorby praktické části diplomové práce

Tato kapitola přináší popis tvorby a navrhování vlastních výukových aktivit využívajících pohlednice, kterých předkládá autorka celkem 8. Vedle listů s návrhy aktivit autorka v práci navíc zmiňuje několik doplňkových návrhů, které přinášejí inspiraci pro další využití pohlednic, a případně textů, které se na nich nachází, v rámci třídy nebo školy.

Vlastní výukové aktivity jsou vypracovány dle shodné podoby, aby se v nich mohl případný uživatel dobře zorientovat a bylo tím usnadněno jejich využití v přímé výukové praxi. U každé aktivity má učitel k dispozici přehled vzdělávacích oblastí, do nichž aktivita zasahuje, průřezových témat, očekávaných výstupů žáka, možných návazností na další předměty, klíčových kompetencí a vyučovacích metod, které mohou být během realizace využity. V listech je doporučen i věk, respektive třída, ve které je aktivitu vhodné realizovat. Součástí listů je také soupis potřebných pomůcek, popis samotné aktivity, příklady nebo návrh na její alternativu, včetně námětu na závěr, který

se společně s žáky dá z celé hry či aktivity vyvodit (viz přílohy č. 1-8). Každý list s námětem na aktivitu byl zhotoven podle šablony, kterou si autorka sama vytvořila, a pro lepší orientaci všechny náměty na výukové aktivity dostaly svůj název formálně související s jejich obsahem.

Všechny aktivity jsou vytvořeny tak, aby se daly využít v prostředí třídy, přičemž aktivity *Není dům jako dům*, *Brainstorming*, *Poznávám státy* a *Kudy letěl?* lze díky úpravám (aktivita může sledovat učební osnovu a být zaměřena vždy na jiný region/světadíl), využít vícekrát v rámci jedné třídy. Aktivity nejsou časově náročné a není třeba jim věnovat enormní množství času (např. celou hodinu). Každý list obsahuje i doporučenou časovou dotaci.

Při tvorbě vlastních výukových aktivit byla vynaložena snaha, aby se aktivity nezaměřovaly pouze na některé ročníky 2. stupně základních škol, ale naopak aby bylo jejich využití možné ve více ročnících. Výsledkem se staly návrhy vlastních výukových aktivit, které je možné použít napříč ročníky (*Úvodní brainstorming*, *Kudy letěl?*, *Poznávám státy*), aktivit určených zejména pro vyšší ročníky (*Americké národní parky*) a také aktivit, které jsou primárně vhodné pro nižší ročníky, ale pro opakování je mohou pedagogové využít i ve vyšších ročnících (*Lidé ve světě*, *Lidé ve světě II.*, *Není dům jako dům*, *Hora nebo sopka?*)

V případě, že byly pro aktivity potřebné obrázky, texty aj., autorka vždy podklady opatřila laminovací fólií, aby tak dosáhla delší životnosti tištěných podkladů.

Lidé ve světě

Pro vznik aktivity bylo potřeba získat pohlednice s vyobrazením různých lidí v různém oděvu a hlavně z různých lidských ras. Autorka vybírala obrázky, na nichž jsou příslušníci ras dobře vidět a žáci na nich mohou vidět i oděv, který je často typický pro danou rasu resp. národnost. U některých z pohlednic autorka ponechala i názvy dílčího státu či dokonce indiánského kmene (Rajasthan, Navajo), které měly sloužit jako nápověda pro žáky. Soubor byl doplněn štítky s názvy rasy europoidní, negroidní a mongoloidní. V případě této aktivity je kladen důraz na determinaci a určování základních lidských plemen, jejich výskyt a specifika. Zároveň je pomocí aktivity možné založit diskusi, či výuku, na velmi aktuální témata, kterými jsou např. rasismus, xenofobie, nacionalismus, migrace aj. V ohledu průřezových témat tak výuková aktivita

obsahuje zejména téma Multikulturní výchovy a Výchovy k myšlení v evropských a globálních souvislostech.

Není dům jako dům

Pro tuto aktivitu bylo potřeba vybrat kolekci obrázků s různými zajímavými nebo typickými stavbami, městy a místy, a vytvořit soubor štítků s krátkými texty, které obsahovaly základní fakta i zajímavosti vztahující se k dané lokalitě nebo státu. Tyto zajímavosti byly nejčastěji geografického nebo biologického zaměření a autorka jejich zařazení zvolila proto, že předpokládala, že některé z nich mohou žáky opravdu zaujmout a budou si je pamatovat. Dále byla sestavena kolekce štítků s názvy států, názvy měst a zobrazených objektů. Autorka se pokusila zaměřit se na známější objekty, nebo objekty, které jsou typické pro jejich geografickou polohu (např. mešity). Žáci si pomocí této výukové aktivity mohou osvojit poznávání některých míst a měst světa na základě jejich panoramat, ale i například disperzi náboženství po světě. Tato aktivita zahrnuje mimo jiných zejména průřezové téma Multikulturní výchova, které z dané aktivity vystupuje opravdu zřetelně.

Americké národní parky

Podobně jako u předchozích úloh bylo potřebné vytvořit soubor obrázků, tentokrát s vyobrazením národních parků U.S.A. Důraz byl kladen na zobrazení přírodních scénérií a útvarů, které jsou pro daný park typické, aby se žáci mohli dobře orientovat při řešení úlohy. Autorka se také domnívala, že to pomůže žákům si specifika některých národních parků lépe zapamatovat. I v případě tvorby obrázků pro tuto aktivitu byly na některých z nich ponechány názvy (např. Mount McKinley) pro usnadnění práce žáků. Další potřebnou pomůckou byly štítky s názvy národních parků a popisy jejich hlavních předmětů ochrany. Vedle základních informací byly zmíněny i další zajímavosti a biogeografické specifikace národních parků. Americké národní parky patří mezi velmi atraktivní turistické cíle a lze se domnívat, že veřejnost o nich má často alespoň minimální povědomí. Tato výuková aktivita má za úkol vzbudit v žácích zájem o předmět ochrany vybraných národních parků a o parky, jako turistické cíle, samotné. Námět má zároveň biogeografický přesah, protože texty na štítcích k přiřazení zahrnují mimo jiné i informace o fauně a flóře daných národních parků. **Americké národní parky** jsou výukovou aktivitou s úzkou návazností na předmět Přírodopis a jasně zde vyvstává průřezové téma Enviromentální výchovy.

Lidé ve světě II.

Pro tuto aktivitu bylo potřebné, na rozdíl od aktivity Lidé ve světě, opatřit obrázky s lidmi z různých etnik zaměřené však na jejich oděvy, činnost, zvyky a jiné znaky typické pro dané etnikum (např. obruče na krcích žen z kmene Padaung), nikoli přímo detaily obličeje. Zmíněné detaily obličejů jsou nežádoucí proto, že aktivita má svým rázem u žáků podněcovat pozorovací smysly, analýzu a syntézu poznatků, má rozvíjet logické myšlení a v neposlední také diskusní schopnosti žáků. Žáci by se tedy měli pokusit určit rasu na základě jiných znaků, než jsou ty morfologické a to např. na základě činností, vzhledu) které by se jim mohli zdát typické pro danou rasu (např. sběr rýže, stavba tee- pee aj.) Průřezová témata jsou poté shodná s průřezovými tématy výukové aktivity Lidé ve světě. Vedle Multikulturní výchovy lze tedy zahrnout i Výchovu k myšlení v evropských a globálních souvislostech.

Hora nebo sopka?

Tato aktivita vyžaduje pohlednice speciálně s vyobrazením různých sopek, popřípadě textem o nich, pokud žákům odesílatel o sopce napsal. V opačném případě je třeba využít textů v učebnicích, člancích a jiných zdrojích, které mohou žáci využít. Protože tato aktivita vyžaduje, aby se s obrázky seznámili všichni žáci najednou, autorka doporučuje obrázky nejen nechat kolovat po třídě, ale žákům je také ukázat pomocí dataprojektoru, pokud k tomu má pedagog prostředky. Pokus, který může celá aktivita obsahovat je popsán přímo v listu dané aktivity, včetně potřebných pomůcek a postupu (viz příloha č. 5). Aktivita tak nabízí širokou škálu témat, např. stavby a druhů sopek, jejich výskytu i dopadu na životní prostředí a obyvatelstvo. Unikátní je možnost přímé návaznosti pokusu realizovaného ve výuce. V otázce průřezových témat se aktivita dotýká tématu Enviromentální výuky. Některé z pohlednic se sopkami ze sbírky autorky jsou vyobrazeny v příloze č. 9.

Úvodní brainstorming

Podklady pro tuto aktivitu a jejich výběr je ponechán přímo na pedagogovi a látce, která má být probírána. Soubor pohlednic tak může být jakéhokoli zaměření a může zobrazovat prakticky vše, co pedagog uzná za vhodné a co by mohlo žáky motivovat k vytváření potřebných nápadů. Brainstorming (nebo brainwritting) mohou být velice efektivní heuristickými metodami používanými v počátku probírané látky. Vlastní

výuková aktivita byla vystavěna zejména na inspiraci, kterou mohou pohlednice žákům přinést. Žáci mohou pracovat s obrázky, texty a následně se svými představami, domněnkami i reálnými osobními zážitky nebo poznatky. Výuková aktivita má za úkol vyvolat v žácích potřebu diskuse, poznání a v neposlední řadě i otázky, na něž pak mohou společně se svými spolužáky a pedagogem hledat odpovědi. Díky opravdu široké tématické škále, kterou lze pomocí brainstormingu vytvořit, lze v souvislosti s danou výukovou aktivitou zmínit následující průřezová témata: Enviromentální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova. V příloze č. 9 je obsaženo několik pohlednic ze sbírky autorky, které mohou sloužit jako inspirace a důkaz toho, že díky pohlednicím lze získat opravdu mnoho zajímavých obrázků využitelných ve výuce nejen regionální geografie na 2. stupni základních škol.

Kudy letěl?

Pro úlohu bylo třeba vybrat několik pohlednic, u kterých nezáleželo na tom, zda byly z České republiky odeslány nebo sem byly doručeny. Vzhledem k charakteru úlohy však každá z pohlednic musela být z odlišného státu, aby nebyly úlohy pro žáky duplicitní. Tato jednoduchá aktivita dále vyžaduje pouze školní atlas, případně psací potřeby. Výuková aktivita je zaměřena na práci s atlasem, orientaci na mapě a práci s rejstříkem. Žáci si zde osvojí či zopakují nejen zmíněné dovednosti, ale v neposlední řadě i logické uvažování, schopnost odlišovat nepodstatné informace od těch důležitých aj. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech je tedy hlavním průřezovým tématem, které je v aktivitě obsaženo. Zároveň je zde možné zmínit i klíčové kompetence, které v případě této aktivity vyvstávají, konkrétně pak kompetenci k řešení problémů či kompetenci k práci, které z aktivity mohou vyplývat.

Poznávám státy

Zde autorka nemohla určit státy, které mají být k výuce použity, protože fond pohlednic, které budou mít jednotlivé třídy k dispozici se bude s nejvyšší pravděpodobností lišit. Právě na základě sbírky, kterou budou mít třídy k dispozici mohou vznikat jednotlivé dílčí projekty na téma vybraných států. Mohou být využity státy, z nichž má třída k dispozici mnoho pohlednic, zároveň ale není vyloučeno využít stát, z něž přišla pouze jedna pohlednice, která však obsahuje dostatek podkladů potřebných pro úlohu a s pomocí dalších pramenů dostupných pro žáka bude možné

úlohu splnit. Další potřebné pomůcky jsou školní atlasy a učebnice (případně další zdroje). Výuková aktivita má charakter zejména projektové výuky, při níž žáci zpracovávají určité téma, které pak představují svým spolužákům v rámci třídy, nebo dokonce v rámci celé školy. Žáci díky této výukové aktivitě pracují se základními informacemi o státech, dále pak se zajímavostmi, které se mohou ke státu vázat. Ve své prezentaci, která díky námětu vznikne, se mohou zabývat socioekonomickou, přírodní, nebo jakoukoli jinou stránkou, kterou nabízí dostupné zdroje a v neposlední řadě i pohlednice samotné. Prezentace výsledků jako taková může podněcovat komunikační a vyjadřovací schopnosti žáků.

Praktická realizace vybraných aktivit probíhala v rámci několika různých akcí a workshopů, z nichž lze jmenovat např.:

- **Poznej, bádej, objevuj! - studentský workshop;** 14. - 15. 12. 2015; realizován pod záštitou děkana Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity a za podpory projektu GA JU Geografický výzkum a jeho implementace v badatelsky orientovaném vyučování zeměpisu.
- **Vzdělávací interaktivní výstava *Věda na vsi na Včelné*;** 18. - 21.2. 2016; Hlavními pořadatelem byla katedra matematiky a katedra geografie Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích (viz Obr. 2).
- **Poznej, bádej, objevuj – věda je prima v Městské knihovně Písek** (viz Obr. 1); 23. 4. 2016; pořádala Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity ve spolupráci s Městskou knihovnou v Písku
- **Pout' mezi předměty;** 10. - 13.5. 2016; pořadatelem byly katedra matematiky, zeměpisu, aplikované fyziky a techniky a biologie Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

Během uvedených akcí měla autorka možnost hodnotit účelnost svých připravených aktivit díky téměř 400 žákům, kteří se jejích aktivit zúčastnili. Svůj nápad také diskutovala s několika desítkami přítomných pedagogů.

Obr. 1: Stanoviště na workshopu v Městské knihovně Písek

Zdroj: autorka

Každé nově příchozí skupině nebo žákovi byl vždy v krátkosti vysvětlen princip hry. Vedle toho autorka prezentovala příklady ze své sbírky, kterou dala žákům v případě zájmu prohlédnout. Žáci měli vždy k dispozici minimálně dvě aktivity a dostali na výběr, zda je chtějí řešit postupně nebo paralelně- v tomto ohledu vycházela autorka žákům vstříc. Na samotnou realizaci v praxi jsou podrobněji zaměřeny kapitoly 8 a 9, které přináší bližší informace o průběhu praxe a poznatcích, které praktické uskutečnění vybraných výukových aktivit přineslo.

Každá z aktivit byla žákům podrobně vysvětlena a v případě potřeby i názorně demonstrována pro lepší pochopení a výsledky. Po dobu řešení daných úkolů byla autorka žákům k dispozici, zodpovídala jejich dotazy nebo usměrňovala jejich práci. Samotnému průběhu jednoho z workshopů je v diplomové práci věnována kapitola 8.

Obr. 2: Stanoviště workshopu Věda na Včelné

Zdroj: autorka

4. VÝUKA REGIONÁLNÍ GEOGRAFIE NA 2. STUPNI ZÁKLADNÍCH ŠKOL

Předkládaná diplomová práce je zaměřena především na výuku regionální geografie na 2. stupni základních škol. Autorka se tematiky trendů ve výuce regionální geografie okrajově dotýká již v kapitole věnované diskusi s literaturou. Následující kapitola se problematice věnuje podrobněji.

Povaha hry Postcrossing a fakt, že se díky ní, a jejím modifikacím, otevírá možnost získat pohlednice téměř z každého státu světa, přináší velkou výhodu. Výukové aktivity, které přináší tato diplomová práce lze totiž uplatnit v rámci výuky kteréhokoli světadílu nebo makroregionu a pedagog se nemusí omezovat pouze na určité státy či region.

BÍLÝ (2009) se ve svém článku *Jak zkvalitnit výuku pomocí interaktivní tabule?* přináší praktický návod jak využívat interaktivní tabuli ve výuce geografie, včetně geografie regionální. Článek vyšel již před 7 lety, ale i přes to má v tématu trendů ve výuce regionální geografie své místo a pro začínající uživatele interaktivních tabulí je stále velmi aktuálním zdrojem informací a inspirace. Interaktivní tabule se v poslední době staly často nedílným vybavením mnohých škol, i proto má tento takřka nadčasový článek v daném tématu svou důležitou roli. CHROMÝ (2009) diskutoval toto téma s Ivanem Bičíkem a Tomášem Havlíčkem v rozhovoru pro *Geografické rozhledy*. Bičík je zastánce toho, že dnešní cíle regionální geografie nemusí být pouze v přehledu místopisných pojmů, ale je třeba vyvozovat obecnější závěry, které jsou do značné míry aplikovatelné v podobných podmínkách. Havlíček je téhož názoru a dále se domnívá, že díky současným technologiím není třeba znát „každý kout Země“, ale determinovat problematiku jednotlivých regionů a prohlubovat o nich své znalosti. Další cíl vidí ve vnímání regionálních problémů nejen na jejich úrovni, ale i na té globální. Jako nejdůležitější cíl současné výuky regionální geografie Havlíček označuje práci a přístup k žákům. Měli by například dostat příležitost spolupracovat ve skupinách, ale i individuálně. Pod vedením učitele by měli žáci vypracovat samostatné studie daného regionu, které pak přednesou před kolektivem a jsou schopni své názory obhájit nebo také i pozměnit, resp. verifikovat. Právě s tímto postupem pracují výukové aktivity *Kudy letěl?* a zejména *Poznávám státy*. Bičík a Havlíček dále doporučují užívání her, kvízů a soutěží, které by sice neměly zcela zastínit regionální geografii jako takovou,

respektive místopis, ale měly by podnítit spojování souvislostí v rámci regionální geografie. Znalost místopisných pojmů by měla být na základních školách omezena a její širší pojetí (mimo jiné i přesná znalost místopisu) by mělo být obsaženo až ve výuce na vysokých školách.

Závěrem lze tedy říci, že současným trendem je opouštění od memorování velkého počtu místopisných pojmů. Důraz je naopak kladen na syntézu a analýzu pojmů a potažmo celých regionů a uplatňování nových, dokonce lze říci i zábavnějších výukových metod. Právě z těchto trendů vycházejí navrhované výukové aktivity, které diplomová práce přináší.

5. VYUČOVACÍ METODY

Vyučovací metody jsou stejnou měrou důležité pro žáka i učitele. Díky výukovým metodám si žáci osvojují vědomosti, dovednosti a praktické postupy, je proto velice důležité správně zvolit typ výukové metody. Vyučovací metody tvoří jeden z pomyslných základů didaktiky. Následující kapitola se zabývá členěním výukových metod. Dále se podrobněji zaměřuje na projektovou výukovou metodu, aktivizační výukové metody a jejich dělení. V neposlední řadě kapitola pracuje s možnostmi využití některých z metody ve výuce regionální geografie.

Vymezením pojmů „vyučovací metoda“ se zabývá mnoho znalců a pedagogů. Mezi hlavními lze jmenovat JANIŠ (2006), PETTY (2006), MAŇÁK a ŠVEC (2003). Právě MAŇÁK (2003) definuje vyučovací metody jako *„jako uspořádaný systém vyučovacích činností učitele a učebních aktivit žáka, který směřuje k dosažení výchovně-vzdělávacích cílů.“*

5.1 Členění vyučovacích metod

Mezi mnoha způsoby členění výukových metod lze zmínit členění dle MOJŽÍŠEK (1988), který metody dělí na základě jednotlivých fází výuky. Vzniká tak rozdělení na metody **motivační**, jejichž úkolem je usměrňovat a stimulovat zájem o učivo, metody **expoziční**, čili metody podávání učiva, metody **fixační**, které mají za úkol opakování a procvičení učiva, metody **diagnostické** a **klasifikační** a konečně metody **aplikační**.

Jak napovídá samotný název, motivační metody je třeba využít v úvodu hodiny nebo např. jako úvod nově probíraného celku učiva. Je sem řazen motivační rozhovor, lze využít zážitky a zkušenosti učitele nebo přímo samotných žáků. Jako nejvhodnější expoziční metody MOJŽÍŠEK (1988) doporučuje demonstrační metody, výkladové a praktické metody (laboratorní práce, pozorování, pokusy aj.), hry. Uvedené počet je pouze zlomkem z celkových možností, které může pedagog v této fázi využít. Volba metody by měla být zaměřena na věk a mentální úroveň žáků. Podobné je to i u diagnostických a klasifikačních metod. Pedagog má několik možností, které může ve třídě aplikovat, mezi nimi např. základní ústní a písemné opakování. Sám MOJŽÍŠEK (1988) vymezuje ještě jeden způsob dělení vyučovacích metod (**analytickou** metodu,

metodu **syntetickou**, **synkretickou (srovnávací)**, **induktivní** metodu, metodu **deduktivní** a metodu **genetickou** a **dogmatickou**), což mimo jiné potvrzuje fakt, že členění metod opravdu není jednoduché a zejména pak jednotné a vhodné pro každého a každý úhel pohledu.

LERNER (1986) také nabízí 5 výukových metod, které ale vymezuje na základě aktivity a heurističnosti dané metody. Hovoříme o metodě **informačně- receptivní**, založené na reprodukci hotových informací, **reproduktivní**, která také pracuje s hotovými informacemi, které žáci pouze reprodukují. Další je metoda **problémového výkladu**, kdy je žákům představen určitý problém, který i přesto že řeší učitel sám, přináší žákům sled logických úvah, postupů apod. při této metodě však stále nedochází k aktivitě samotných žáků. Dále **heuristická** kde jsou již zapojeni samotní žáci a jejich prostor pro řešení úloh se rozšiřuje. Poslední metodou je **výzkumná metoda**. Zde již žáci pracují zcela samostatně. Po zadání úlohy si sami určují hypotézy, hledají informace, navrhuji řešení a formulují závěry. Učitel pouze kontroluje a usměrňuje práci žáků.

MAŇÁK a ŠVEC (2003) dělí vyučovací metody pouze do třech základních skupin: **klasické** výukové metody, **aktivizující** výukové metody, **komplexní** výukové metody. Od tohoto dělení se odvíjí i předkládaná diplomová práce. Vymezené skupiny vyučovacích metod jsou jednoduché, účelně a moderně pojaté.

Klasické, respektive tradiční vyučovací metody jsou dále děleny na metody **slovní**, **názorně- demonstrační** a **praktické**. Do skupiny slovních vyučovacích metod jsou řazeny např.: vysvětlování, výklad, přednáška, diskuse, rozhovor, práce s knihou či jiným textovým materiálem. Jako názorně-demonstrační metody označujeme pozorování, demonstrace aj. Praktické metody jsou definovány nácvikem pohybových a pracovních dovedností (příprava mikroskopu, preparátu, vedení zápisu...).

Komplexní metody MAŇÁK a ŠVEC (2003) definují jako „*složité metodické útvary, které předpokládají různou, ale vždy ucelenou kombinaci a propojení několika základních prvků didaktického systému, jako jsou metody, organizační formy výuky, didaktické prostředky nebo životní situace, jejich sjednocujícím prvkem je však vždy výuková metoda.*“ Do této skupiny se řadí mnoho metod. Jako příklad jmenujme frontální a skupinovou výuku, brainstorming, projektová výuka, kritické myšlení, učení na základě životních situací a mnoho dalších.

5.2 Metoda projektové výuky

V rámci tematiky této diplomové práce by autorka z přehledu komplexních metod vyzdvihla projektovou výuku, protože navrhované aktivity spadají, vedle mnoha jiných, právě i do této kategorie. Jako pro všechny vyučovací metody existuje i pro jednotlivé metody mnoho definic a pojetí. Jinak tomu není ani v případě projektové výuky. Z mnoha definic může být zmíněna definice z KRATOCHVÍLOVÁ (2006): *„Uspořádaný systém činností učitele a žáků, v němž dominantní roli mají učební aktivity žáků a podporující roli poradenské činnosti učitele, kterými směřují společně k dosažení cílů a smyslu projektu. Komplexnost činnosti vyžaduje využití různých dílčích metod výuky a různých forem práce.“* Pro jiné autory projektová výuka tvoří jakousi organizační formu, která je složena z velkého množství různých fází. VALENTA (1993) doslova uvádí, že: *„Projekt je souhrn myšlenek účelně seskupených okolo důležitého centra praktického vědění, zkušenosti, směřující ke konkrétnímu výchovně-vzdělávacímu cíli.“* Jako shrnutí lze říci, že jde o metodu, při níž žáci uplatňují samostatnost, díky které jsou schopni řešit přednesený problém. Projekty mohou být řešeny v rámci třídy, školy nebo překračovat hranice školy (např. v přírodě). Oblíbené jsou tzv. projektové dny nebo celé týdny, při nichž se na daném tématu podílí často celá škola. Projekty jsou typické svou komplexností a praktickou stránkou, realitou a zkušenostmi. Jejich řešení často vyžaduje jak teoretické tak praktické dovednosti. COUFALOVÁ (2011) uvádí rysy, kterými má podle ní projekt disponovat:

- Projekt vychází z potřeb (potřeba získávat nové zkušenosti, odpovědnosti za svou činnost, ...) a zájmů žáka.
- Projekt vychází z konkrétní a aktuální situace, která se neomezuje jen na prostředí školy.
- Projekt je interdisciplinární.
- Projekt je především podnikem žáka.
- Práce žáků v projektu přináší konkrétní produkt, tj. výstup, kterým se účastníci projektu prezentují.
- Projekt se zpravidla uskutečňuje ve skupině (ale může být i projekt individuální).
- Projekt umožňuje začlenění školy do života obce nebo širší veřejnosti.

V souvislosti s klíčovými kompetencemi, které určuje RVP, a jejich plněním je projektová výuka vysoce efektivní metodou. Díky metodě žáci nejen získávají nové vědomosti a zkušenosti, ale uplatňují vědomosti již stávající, praktické dovednosti a dochází také k rozvoji žákovi osobnosti (schopnost komunikace v pracovní skupině, vedení dialogu, zodpovědnost aj.). Jako nejčastější kritika projektové výuky jsou zmiňovány omezené vědomosti a schopnosti žáků, na nichž se nedá stavět kompletní výuka. Projektová metoda se tedy všeobecně doporučuje jako metoda doplňková k jiným vyučovacím postupům.

Tato metoda se jeví jako jedna z nejvhodnějších pro výuku regionální geografie a pracuje s ní zejména aktivita ***Kudy letěl?*** a ***Poznávám státy***.

5.3 Aktivizující metody

Aktivizující metody jsou definovány jako postupy, které vedou výuku tak, aby se výchovně-vzdělávacích cílů dosahovalo hlavně na základě vlastní učební práce žáků, přičemž důraz se klade na myšlení a řešení problémů (VOHRADSKÝ a KOL., 2009). JANOVCOVÁ, PRŮCHA, KOUDELA (1988) tvrdí, že aktivní výuka zvyšuje angažovanost žáků ve výuce. Aktivizující, resp. aktivizační metody vymezují jako soubor postupů, které vedou výuku tak, aby se výchovně-vzdělávacích cílů dosahovalo hlavně na základě vlastní učební práce žáků, přičemž důraz se klade na myšlení a řešení problémů. ZORMANOVÁ, PECINA (2008) nahlíží na dané metody jako na postupy založené na řešení problémových situací ve vyučování, úkolů a otázek.

V poslední době se aktivizující metody dostávají stále více do popředí. Ostatně jejich uplatnění ve školní praxi je žádoucí, protože nejsou omezeny pouze na kognitivní oblast, ale umožňují spojení "hlavy, srdce a ruky" (MAŇÁK, 2011). Zároveň je však třeba, aby se tyto metody nestaly zdrojem planých pokusů a her, jak upozorňují kritici.

Jak už bylo řečeno výše, autorka se v ohledu vymezování a dělení výukových metod drží členění etablovaného Maňákem a Švecem. Do této skupiny patří následující:

- diskusní metody
- metody heuristické, řešení problémů
- metody situační

- metody inscenační
- didaktické hry

Diskusní metody

Základy diskusních metod tvoří rozhovor, výměna názorů a argumentace, které pak společně vedou k východisku řešeného problému. Diskuse může probíhat mezi žáky samotnými nebo mezi učitelem a žáky. Stejně tak moderátorem diskuse, který vše usměrňuje a v závěru shrne vše podstatné, může být učitel nebo některý z žáků. Rozdíl mezi diskusí a rozhovorem je v počtu účastníků, kdy diskuse je vedena mezi více účastníky na rozdíl od rozhovoru. Dalším rozdílem je vzájemná polemika všech diskutujících, kteří mají všichni možnost přispět stejnou měrou k řešení problému a hledání východiska. Diskuse je náročná na formulace myšlenek, soustředění a v neposlední řadě i na schopnost respektovat odlišné názory ostatních. Diskusní metody mají několik podob, jsou jimi například: **Diskuse ve spojení s přednáškou**, která je používána nejčastěji. Může mít funkci motivační v úvodu nebo opakovací na konci přednášky, zároveň může posloužit jako zpětná vazba pro učitele. **Diskuse na základě tezí**, kde je nutno si před samotnou diskusí nastudovat fakta, o nichž bude poté diskutováno. Při **panelové diskusi** diskutují odborníci s žáky. Odborníci se v počátku vyjádří k nastolenému problému a následuje diskuse (MAŇÁK, 1997). **Philips 66** je metoda, při níž jsou žáci rozděleni do 6 skupin po šesti a diskutují na dané téma 6 minut. Skupiny pak vyšlou svého mluvčího, který přednese společné stanovisko a diskutuje o něm s mluvčími ostatních skupin nejlépe v oddělené části, stanoviska má přitom sepsaná aby je nemohl v průběhu diskuse jakkoli měnit (OURODA, 2000). Maňák dále zmiňuje **diskusi řetězovou** (učitel je první z mluvících a žáci se k němu postupně přidávají) a diskusi ve formě **sněhové koule**. Zde žáci začínají diskutovat ve dvojicích, ty se poté spojí ve čtveřice atd., dokud se nevytvoří jedna velká diskusní skupina.

Diskusní metody jsou jednou z nejčastějších metod, se kterými autorka pracovala při tvorbě aktivit. Pracuje s nimi aktivita *Lidé ve světě*, *Lidé ve světě II.*, *Není dům jako dům* aj. Zároveň lze všeobecně říci, že tyto metody jsou pro výuku regionální geografie vhodné, s čímž pracuje např. PFEIFEROVÁ (2008).

Heuristické metody

Jak název napovídá (heuréka, z řec. nalezl jsem, objevil jsem) jde o metodu vystavěnou na touze pátrat, objevovat, hledat řešení problémů často stylem pokus-omyl a používat logické postupy. Metodu lze užít téměř v každém věku žáka díky snadné manipulovatelnosti s obtížností tématu. Za bázi heuristické metody je často považována otázka „Proč?“ která by podle odborníků neměl scházet v žádné vyučovací hodině. MAŇÁK (2011) do této skupiny také zahrnuje metodu **projektové výuky**, ta je podle něj charakteristická tím, že řeší nějaký praktický problém tak, že využívá integrace učiva různých vyučovacích předmětů. Projektové metodě je podrobněji věnována kapitola 4.2. Metodou úzce zaměřenou na produkci různých nápadů a řešení je tzv. **brainstorming**. Skupina, u níž je potřeba určité míry motivovanosti spontánně uvádí nápady a navrhuje řešení. Návrhy se zapisují a posléze se z nich vyvozují cesty k řešení. Obdobou brainstormingu je **brainwritting**. Jak název napovídá, nápady jsou sepisovány na papír a kolují po skupině, jejíž členové připisují nové nápady.

Využití těchto metod pro výuku regionální geografie vidí autora příznivě a na brainstormingu jako takovém vystavěla celou jednu výukovou aktivitu.

Metody situační

Tyto metody se zaměřují zejména na řešení problémů ze života (MAŇÁK, 2011). Ve školním prostředí je nutné zvolit takovou situaci, která koresponduje s cíli, a žáci musejí mít možnost přístupu k souvisejícím faktům. Současnost nabízí nepřeberné množství námětů, z nich je možno jako příklad uvést terorismus, migraci nebo ochranu přírody.

Metody inscenační

Tyto metody mají svůj základ již v antických dramatech, která ztvárňovala různé události a legendy. Ve škole se pomocí této metody dají tedy zpodobit situace, které souvisí se vzdělávacími cíli. Výhodou metody je její prostor, který poskytuje v ohledu rozvoje osobnosti, tvořivosti či představitivosti. Dává možnost využít vedle intelektu i pohybové nadání a zapojuje emoce. Naopak nežádoucí se metoda stává ve chvíli, kdy

začne být chápána jako příležitost k neúčelné zábavě. Za zmínku jistě stojí metody dramatické výchovy, které VALENTA (1998) definuje jako „*systém řízeného, aktivního sociálně-uměleckého učení dětí či dospělých na využití základních principů a postupů dramatu a divadla*.“ Dle RVP je dramatická výchova řazena vedle Výtvarné a Hudební výchovy do vzdělávací oblasti Umění a kultura. Disponuje statusem doplňujícího vzdělávacího oboru a její výuka tedy není povinnou součástí základního vzdělávání. Základní školy ji ale mohou vyučovat coby samostatný předmět (RVP ZV, 2007). Dramatická výchova zahrnuje velké množství dílčích aktivit (pohybové hry práce s kostýmy, rekvizitami, jejich tvorba, hudba...). Vedle zmíněných činností je zařazena i práce s hlasem, dechem, artikulací, správným držením těla. Výsledkem může být inscenace menších rozměrů nebo komplexní představení inspirované vhodným tématem.

Didaktické hry

Specifickým typem aktivity je hra, která provází člověka (i některé vyšší živočichy) nejen obdobími raných fází vývoje, ale takřka celým životem. Hra zahrnuje mnoho oblastí včetně racionálně – kognitivní, emotivní, pohybovou nebo imaginativní. Tato metoda je navzdory své atraktivitě a výhodnosti však problematičtější, než by se na první pohled mohlo zdát. Hry jsou dnes spíše nástrojem komerce a jejich využití ve výuce je velice problematické, protože učitel riskuje, že žáci ztratí snahu a touhu po poznání a také kontakt s realitou vyučovací hodiny. MAŇÁK (2011) však zároveň varuje před jevem zcela opačným – tedy didaktizací her. Mezi didaktické hry lze zařadit množství činností. Mezi nimi např. manipulaci s předměty, hračkami, společenské hry apod. Do skupiny je možné zařadit i situační a inscenační metody, ale pro jejich specifickou a úzkou vazbu na umění je vhodné je ponechat oddělené od didaktických her. Klasifikace her se provádí na základě místa, kde hra probíhá, na základě doby trvání, činnosti nebo vyhodnocování (JANKOVCOVÁ, PRŮCHA, KOUDELKA., 1998).

Didaktické hry patří mezi metody, které byly hojně využívány při tvorbě návrhů vlastních výukových aktivit a to zejména pro jejich relativní jednoduchost při přípravě a oblíbenost u žáků. "*Nejjednoduššími formami didaktických her jsou křížovky, osmisměrky, různé doplňovačky, ale i hra, kterou známe z dětských let, země – město-*

jméno... Již náročnější jsou modifikace různých televizních soutěží (Riskuj!, AZ- kvíz, Chcete být milionářem a další). Mezi didaktické hry patří také kvízy. Obecně se tato metoda uplatňuje dobře především u mladších věkových skupin žáků, ale atraktivitu neztrácí ani u těch starších," uvádí ve své práci LEŽÁKOVÁ (2016). Využití této metody je v regionální geografii nejen možné, ale i poměrně hojně užívané, což dokazuje mimo jiné i zmíněná práce Ležákové. Tuto metodu autorka využila např. u aktivity ***Není dům jako dům*** nebo ***Lidé ve světě***.

Z kapitoly je patrné, že ve výuce regionální geografie se může uplatnit hned několik aktivizačních výukových metod. Je ale potřeba podotknout, že pedagogové mohou ve své praxi využívat mnohem širší škálu metod, a to nejen aktivizačních.

6. HRA POSTCROSSING

Tato část diplomové práce je věnována samotné hře Postcrossing. Autorka zde vysvětlí základní principy, psaná i nepsaná pravidla hry a její variace. V kapitole je obsažen i slovník vysvětlující základní pojmy pojící se s hrou. Cílem kapitoly je poskytnutí uceleného souhrnu informací o projektu. Zároveň přináší podrobný návod na provozování hry, který by tak měl vytvořit jakousi příručku pro jedince začínající s Postcrossingem. I přes to, že je obsah diplomové práce orientován na postup v případě provozování aktivity v rámci školního prostředí, může tato kapitola může být užitečná pro jakéhokoli jiného začínajícího uživatele i mimo školní prostředí.

6.1 Postcrossing a jeho základní principy

Stěžejním záměrem hry je umožnit jejím uživatelům získat pohlednice prakticky z celého světa a to téměř zdarma. Základní principem je doslova „*Send a postcard and receive a postcard back from a random person somewhere in the world,*“ v překladu „*Pošli pohlednici a dostaň zpět pohlednici od náhodné osoby odkudkoli ze světa,*“ (POSTCROSSING, 2004). Hra tak pomocí posílání pohlednic spojuje lidi z celého světa, kteří díky ní poznávají místa, o nichž nemuseli do té doby vědět. Aktivní provozovatelé hry se nazývají *postcrosseři*, kterých je na oficiálních stránkách www.postcrossing.com evidováno 611 366, a kteří doposud odeslali 34 521 336 pohlednic z 210 zemí (údaje ke dni 4. 3. 2016). Všechny odeslané pohlednice dohromady urazily vzdálenost 174 miliard kilometrů, což činí např. 4,3 mil. obvodů Země, 226 521 cest na Měsíc a zpět a 582 cest ke Slunci a zpět (POSTCROSSING, 4. 3. 2016).

Oficiálním jazykem Postcrossingu je angličtina. Ta je užita nejen na oficiálních stránkách, ale také by měla být postcrossery používána k veškeré komunikaci jak na internetu, tak na zadní straně pohlednice (WIKIPEDIE, 2016). Zpravidla se ale používají i další světové jazyky, protože se nezdá, že by se nejdou uživatelé, kteří jsou schopni komunikace ve více jazycích než pouze v tom anglickém.

6.2 Historie hry Postcrossing

Základy celého projektu položil Portugalec Paul Magalhães, který coby student a sběratel pohlednic založil jednoduchou platformu pro svůj koníček. Ta náhodně generovala adresy přihlášených uživatelů. Stále narůstající počet uživatelů si postupem času vyžádal tvorbu samostatných webových stránek, které byly spuštěny 14. července roku 2005. Autorkou loga projektu je Ana Campos (POSTCROSSING, 2014).

Velkým historickým milníkem Postcrossingu se stala miliontá pohlednice. Ta byla poslána z Turecka do Rumunska (viz Obr. 3) a byla zaregistrována 11. dubna 2008 (POSTCROSSING, 2008).

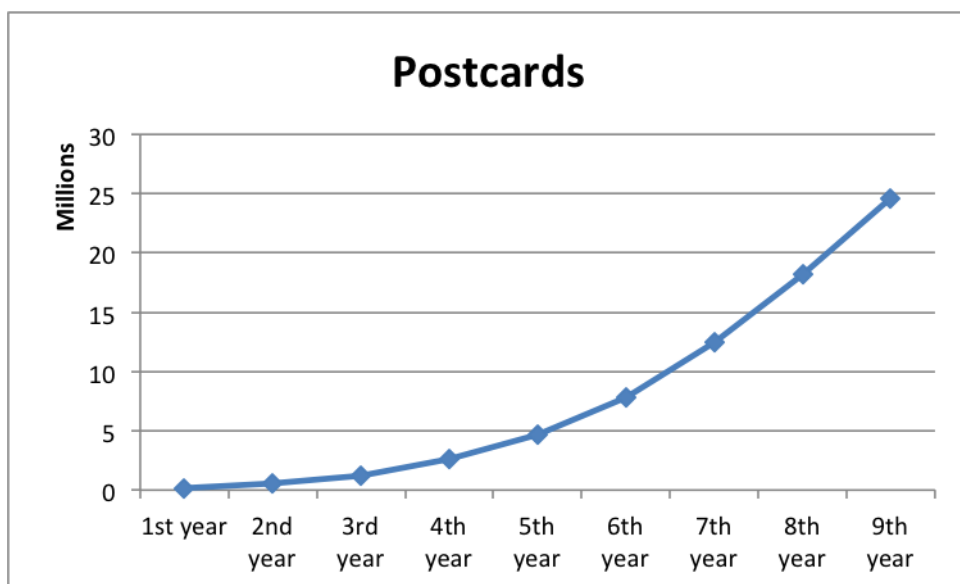
Obr. 3: Grafické zobrazení milionté zaslané pohlednice na oficiálních stránkách www.postcrossing.com

Zdroj: POSTCROSSING, 2008

Důkazem narůstajícího zájmu o celý projekt ze strany stávajících i nových uživatelů je fakt, že během následujícího roku 2009 byl odeslán druhý a třetí milion pohlednic (WIKIPEDIE, 2016). Tento trend měl nadále vzrůstající charakter v dalších letech, což je patrné z Grafu 1.

Graf 1: Vývoj počtu odeslaných pohlednic v letech 2005- 2014 ve světě

Zdroj: POSTCROSSING, 2014

Že počet uživatelů neustále stoupá, lze mimo jiné přičíst faktu, že se o Postcrossing a jeho provozovatele, nebo samotného zakladatele, často zajímají média. V říjnu roku 2015 odvysílala jedna z českých TV stanic ve svém zábavném pořadu reportáž o Postcrossingu v České republice, což mělo za následek registraci mnoha uživatelů (viz Obr. 4).

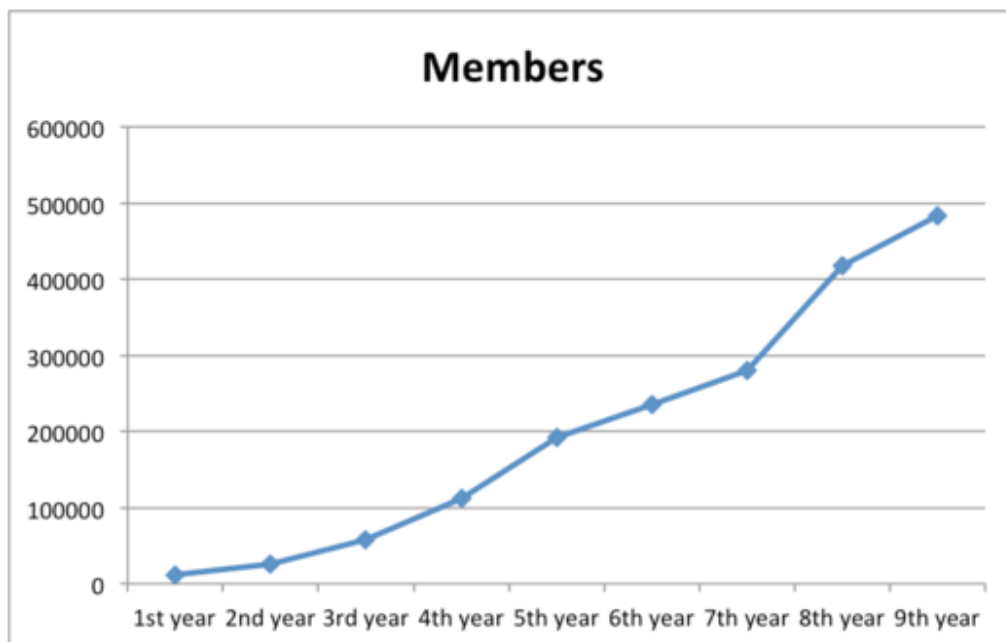
Obr. 4: Registrace českých členů po odvysílané reportáži

Zdroj: POSTCROSSING, 2015

Graf 2 potom zobrazuje nárůst počtu uživatelů za prvních devět let fungování oficiální stránky.

Graf 2: Vývoj počtu odeslaných pohlednic v letech 2005- 2014 ve světě

Zdroj: POSTCROSSING, 2014

Členové samozřejmě nepřibývají pouze v České republice. Mezi největší „postcrossingové“ státy patří Rusko, Německo, Nizozemsko nebo Taiwan. Ve hře Postcrossing jsou brána některá závislá území jako samostatné postcrossingové oblasti (POSTCROSSING, 2016).

V Tabulce 1 je uveden přehled prvních 11 zemí světa v počtu uživatelů. Z této tabulky plyne, že Česká republika je právě jedenáctá v pořadí co do počtu zaregistrovaných lidí. Pro další porovnání je v tabulce 1 zahrnut i počet obyvatel daného státu (údaj k roku 2016). Počet zaregistrovaných postcrosserů však nutně neudává počet aktivních postcrosserů, čili ne všichni registrovaní uživatelé jsou aktivními. Mnoho účtů je sice založeno, ale jejich majitelé nejsou aktivní.

Tabulka 1: 11 států s nejvyšším počtem zaregistrovaných uživatelů hry Postcrossing na světě

	Stát	počet členů	počet obyvatel
1.	Rusko	74.288	140.702.000
2.	Taiwan	65.603	22.894.384
3.	U.S.A.	57.554	310.232.863
4.	Čína	56.763	1.330.044.000
5.	Německo	44.459	81.802.257
6.	Nizozemsko	35.988	16.645.000
7.	Polsko	28.393	38.500.000
8.	Bělorusko	24.863	9.685.000
9.	Ukrajina	24.200	45.415.596
10.	Finsko	19.300	5.244.000
11.	Česká republika	16545	10.476.000

Zdroj: POSTCROSSING, 2016, platné k 11. 3. 2016; upraveno autorkou

Mezi státy, které naopak nemají žádné registrované členy patří např. Somálsko, Sierra Leone, Niger, Nauru nebo Guinea- Bissau (POSTCROSSING, 2016).

Dále existují státy, které nemají žádné členy, ale systém registruje určitý počet odeslaných pohlednic. Příkladem mohou být Marshallovy ostrovy, z nichž bylo odesláno 84 pohlednic (informace ke dni 11. 3. 2016). Tato situace je pravděpodobně zapříčiněna možností uživatelů měnit adresu a tím pádem i stát. Mnoho postcrosserů změni svou adresu dočasně na destinaci, kam se chystají na dovolenou nebo delší pobyt, tím pádem vznikají státy bez uživatelů, ale s odeslanými pohlednicemi. Důvodů k této změně je mnoho. Mezi nejčastější patří dlouhý pobyt uživatele v zahraničí, který chce hru provozovat i z daného státu, v němž se aktuálně nachází nebo dobrá vůle uživatele umožnit získat některým postcrosserům pohlednici z tzv. *rare country* (viz kapitola 6.5).

Fakt, že má země velké množství uživatelů však nutně neznamená, že je zároveň nejvíce aktivní zemí na poli odesílání pohlednic. Jak je patrné z Tabulky 2 nejaktivnější zemí je Německo, které však v počtu uživatelů figuruje na celkovém pátém místě. Uživatelsky nejpočetnější Rusko figuruje na druhém místě v počtu odeslaných pohlednic. Česká republika však zůstává na jedenácté pozici i v Tabulce 2.

Tabulka 2: 11 států s nejvyšším počtem odeslaných pohlednic

	Stát	počet odeslaných pohlednic
1.	Německo	4.682.262
2.	Rusko	3.833.521
3.	U.S.A.	3.505.850
4.	Nizozemsko	3.125.321
5.	Finsko	2.494.219
6.	Bělorusko	1.637.727
7.	Taiwan	1.560.549
8.	Čína	1.557.113
9.	Ukrajina	1.193.587
10.	Polsko	998.582
11.	Česká republika	757.56

Zdroj: POSTCROSSING, 2016, platné k 11. 3. 2016; upraveno autorkou

V současné době pracuje na chodu projektu Postcrossingu skupina dobrovolníků z různých koutů světa. Tento tým má na starosti fóra, samotné stránky a poskytuje zpětné vazby uživatelům. Postcrossing je financován formou alternativního financování, tzv. crowdfundingem, kdy peníze na chod projektu poskytují samotní uživatelé v podobě dobrovolného příspěvku (WIKIPEDIA, 2016).

6.3 Jak hra Postcrossing funguje?

Nový uživatel se musí nezbytně zaregistrovat na oficiálních stránkách Postcrossingu (POSTCROSSING, 2004). Poté mu vzniká nárok na vylosování prvních pěti adres, přičemž počet losovaných adres postupně stoupá s počtem odeslaných pohlednic. Formulář pro losování adres je zobrazen na Obrázku 5.

Obr. 5: Formulář pro losování nových adres

Send a postcard

Traveling: 8 out of 10 postcards

A few notes - please read carefully:

- You will be given a **Postcard ID** that you must [write on the postcard](#) - the recipient will need it to register your postcard on this website.
- A copy of the **address** you should mail the postcard to will be sent to your email account.
- You should read the [Community Guidelines](#) before exchanging any postcards.
- Don't know what to write? What language to use? Have other questions? Then please check the [F.A.Q.](#) first.

☐ I've read the notes above and want to receive an address to where I'll send a postcard.

Zdroj: POSTCROSSING, 2016- uživatelský účet autorky

Počet losovaných adres zpočátku stoupá v závislosti na počtu odeslaných pohlednic (viz Tabulka 3). Z počátku dochází k nárůstu s každou pátou odeslanou pohlednicí, postupem času je však pro další zvýšení počtu losovaných adres nutné odeslat 50 pohlednic. Toto opatření má sloužit jako motivace pro nově příchozí, na druhou stranu neumožňuje neaktivním postcrosserům se dále posouvat.

Tabulka 3: Počet odeslaných pohlednic ve vztahu k počtu losovaných adres

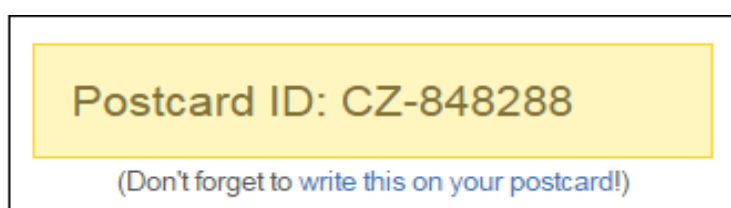
Počet odeslaných pohlednic	Počet losovaných adres
0-4	5
5-14	6
15-24	7
25-34	8
35-49	9
50-99	10
100-149	11
150-199	12

Zdroj: POSTCROSSING, 2016, upraveno autorkou

Každá vylosovaná adresa má i své specifické ID, neboli identifikační číslo, složené ze zkratky země odkud pohlednice putuje a čísla, které je ve skutečnosti pořadí. Tzn., že pokud bylo uživateli přiděleno ID: CZ- 1, byla tato adresa první, která byla v této zemi losována. Potom např. ID CZ- 848288 (viz Obr. 6) bude tedy patřit adrese, která byla v České republice vylosována jako 848288. v pořadí.

V identifikaci čísel, respektive zkratk států, pohlednic je ve hře využíván standard ISO 3166 (Postcrossing, 2016).

Obr. 6: Příklad ID

Zdroj: POSTCROSSING, 2016- uživatelský účet autorky

Identifikační číslo je nezbytnou součástí pohlednice. Příjemce jej po obdržení zaregistruje a odesílateli tak vzniká nárok na *jeho* pohlednici. ID je doporučováno psát čitelně, aby později nedocházelo ke zkomplikování registrace. Odesílatel je o registraci vyrozuměn takzvaným *Hurray!*, což je zpráva od adresáta, vznikající při registraci ID. Adresát se prostřednictvím *Hurray!* může vyjádřit k obdržené zásilce – může poděkovat, zodpovědět případné dotazy položené v textu došlé pohlednice, ale i upozornit na případné porušení pravidel, pokud k němu došlo.

Každý pohled může dle systému putovat 60 dní, poté se odesílateli ve složce pohlednic na cestě u daného pohledu zobrazí heslo *expired*. Uživatel si může tedy vylosovat další adresu, ale z expirovaného pohledu mu neplyne nárok na obdržení pohlednice. Pokud je odeslaná pohlednice zaregistrována po 60 denní lhůtě, zmizí ze seznamu expirovaných pohlednic, nárok na pohlednici již však nevzniká.

6.4 Pravidla Postcrossingu

Jako každá hra má i posílání pohlednic svá psaná a nepsaná pravidla, která by se měla dodržovat. Souhlas s těmi psanými musí každý uživatel projevit před každým novým losováním (viz také Obr.2). V opačném případě má poškozený uživatel možnost napsat přímo správcům. Ti následně stížnost přezkoumají. Nepoctivý uživatel může být upozorněn na špatné jednání nebo může obdržet tzv. *ban*, který mu znemožní posílání a dostávání dalších pohlednic.

6.4.1 Psaná pravidla

Pravidla, která by měl každý postcrosser dodržovat, jsou dostupná nejen při losování, ale i na oficiálních stránkách, kde si je může každý uživatel dohledat. Tabulka 4 přináší přehled těchto pravidel.

Tabulka 4: Přehled psaných pravidel hry Postcrossing

Pošli vždy svou pohlednici	Postcrosser je povinen poslat pohlednici na každou adresu, kterou si vylosoval. Toto pravidlo nemá žádnou výjimku.
Základ: ID, adresa a známka v odpovídající hodnotě	Pohlednice by měla obsahovat čitelné identifikační číslo, adresu a známky, jejichž hodnota odpovídá předepsanému ceníku pošty. Nedílnou součástí by měl být i vzkaz pro adresáta. Ten by měl zahrnovat např. informace o pisateli, vyobrazení na pohlednici aj. Někteří uživatelé píšou pouze vzkazy: „ <i>Happy Postcrossing</i> ,“ nebo „ <i>Greetings from...</i> “, čímž se ve svém důsledku dopouštějí porušení pravidel. Za další porušení může být považována i služba STS (Student to Student). STS je mezinárodní zkratka, díky níž může odesílatel poslat pohlednici bez známky. Tato služba není nijak garantována a je pouze na pracovnících pošty, zda ji budou tolerovat (PAVELKOVÁ, 2015).

Zachovej překvapení	Hra je založena mimo jiné právě na momentu překvapení při příchodu pohlednice. Odesílatel by tedy neměl adresáta kontaktovat dříve, než dotyčný dostane svůj pohled.
Správná adresa	Každý uživatel je povinen a zodpovědný za správné uvedení své adresy.
Registruj všechny pohledy	Všichni uživatelé mají povinnost registrovat každý pohled, který obdrží a to i přes to, že není dle jejich preferencí.
Registruj co nejdříve, neregistruj neobdržené pohlednice	Došlou pohlednici je vhodné zaregistrovat co nejdříve od jejího získání. Odesílateli s registrací vzniká právo na nové losování i na získání pohlednice, není tedy žádoucí tento proces zdržovat. V mnoha případech může pozdní registrace způsobit expiraci pohlednice (viz výše). Někteří uživatelé žádají adresáty o zaregistrování pohlednice i přes to, že ti žádnou doposud nezískali, čímž porušují i pravidlo o zachování překvapení (viz výše).
Posílej pohlednice v dostatečné kvalitě	Zásilky často putují na velké vzdálenosti, proto je dobré posílat kvalitní pohlednice. Není vhodné posílat vytištěné fotografie nebo jiné nekvalitní pohledy vyrobené svépomocí. Výjimkou může být požadavek na profilu adresáta, který má zájem o <i>hand made</i> , tedy o ručně vyrobené pohlednice. V tomto případě by měl odesílatel zajistit, aby taková zásilka doputovala v pořádku (např. kresba na kvalitní papír, zaslání v obálce apod.).
Nerecykluj pohlednice	Recyklací se zde rozumí využití již použité pohlednice a její následná úprava a zaslání. Každý postcrosser má právo na novou pohlednici.

Bud' trpělivý	Rychlost doručení pošty může ovlivňovat mnoho faktorů v zemi odesílatele i v zemi příjemce. Uživatelé by měli být trpěliví a mít na paměti, že není v silách týmu dobrovolníků, pracujících na podpoře projektu, aby tento proces urychlili.
Bud' přátelský	S ohledem na fakt, že Postcrossing je globální projekt, měli by se uživatelé respektovat navzájem. Na místě je úcta, vstřícnost a zdvořilost. Nežádoucí je nerespektování odlišných kultur, názorů nebo náboženství.
Napiš o sobě ve svém profilu	Po vylosování adresy adresáta se odesílateli zobrazí adresátův profil. V něm by se měl uživatel představit. Rovněž může sepsat o jaké pohlednice má zájem, tato přání však není odesílatel povinen respektovat (viz nepsaná pravidla).
Jsi zodpovědný za svůj účet	Registrovaní uživatelé ručí za správné údaje, zároveň nesmí na stránkách inzerovat firmy či jejich dílčí produkty. Každá osoba by měla mít pouze jeden účet. Více účtů registrovaných na jednoho uživatele Postcrossing neuznává. V případě, že se chce registrovat školní třída, je doporučeno kontaktovat tým podpory.
Deaktivuj svůj účet, pokud nemáš na hru čas	Aktivita účtu lze dočasně pozastavit. Uživatel, který se z nějakého důvodu nemůže posílání věnovat, by měl zůstat tzv. <i>Inactive</i> .

Zdroj: POSTCROSSING, 2004 – upravenou autorkou

Mezi další pravidla, která by měla být uživateli dodržována pak patří např.: ohleduplnost k dětem, které Postcrossing provozují. Děti mladší 13 let by pak měly hru provozovat za dozoru svých rodičů. Uživatel by měl svůj profil udržovat aktivní a pravidelně se přihlašovat a posílat, v opačném případě může využít stav *Inactive*, který pak může kdykoli změnit zpět na aktivní účet. Vylosované adresy a další informace nesmí uživatelé nikde šířit.

6.4.2 Nepsaná pravidla

Nepsaná pravidla jsou nedílnou součástí Postcrossingu. V případě těchto pravidel však má spousta uživatelů svůj vlastní názor, a proto se jejich přehled nedá tak úzce vymezit jako je tomu u pravidel psaných. Stejně jako své názory, mají Postcrosseré i své postupy, které jiní mohou a jiní nemusí akceptovat.

Následující část bude tedy věnována těm pravidlům, s nimiž se setkala osobně autorka z osobní zkušenosti nebo v diskusi s ostatními uživateli na fóru. Autorčiným cílem zde nebude snaha o vytvoření úzu dalších pravidel, ale soupis poznatků, které za dva roky provozování Postcrossingu vysledovala.

- Mnoho uživatelů se často drží hesla: *„Provozuj Postcrossing tak, jak chceš, aby jej provozovali jiní.“*
- Uživatelé akceptují přání vyjádřená na profilech. Jak je uvedeno výše, dle oficiálních pravidel se profilu a přání adresáta odesílatel nemusí držet. Je ale dobrým zvykem profil respektovat.
- Mezi vylosováním adresy by měl být maximálně týden- většina aktivních postcrosserů se snaží tento časový úsek dodržovat. Pokud dojde k většímu zdržení, mnozí píší na pohlednici důvody jako omluvu proč se tomu tak stalo.
- Zadní stranu pohlednic mnoho odesílatelů zdobí pomocí různých technik, např. kresbou, samolepkami, razítky aj.
- Na zadní stranu odesílatelé připisují datum psaní pohlednice.
- Mnoho odesílatelů skenuje obrázky z odeslaných pohlednic a nahrává je do systému. Tento obrázek se pak zobrazuje vždy, když si uživatelé vyhledají pohlednici a její ID. Pokud tak neučiní odesílatel, může tak učinit ještě adresát při registraci. Po registraci již není nahrání obrázku možné ani jedním z postcrosserů.

6.5 Slovník postcrossingových pojmů

Postcrosser/ka- člověk účastnící se projektu Postcrossing

ID- identifikační číslo pohlednice (viz výše, Obr.3); nezbytná část pohlednice důležitá pro registraci

Expired- tzv. prošlá pohlednice; pokud je pohlednice na cestě více než 60 dní je v systému označena jako expirovaná; pohlednici je však možno zaregistrovat do roka od vylosování její adresy; po uplynutí roku expirovaná pohlednice mizí ze systému a s ní i možnost ji zaregistrovat;

Favorites- oblíbené pohlednice; pokud je obrázek pohlednice nahrán jedním z uživatelů, mezi nimiž došlo k odeslání a přijetí pohledu, zobrazí se v systému k prohlédnutí nejen adresátovi a odesílateli, ale všem uživatelům; ti všichni si jej mohou uložit do galerie *favoritů* a inspirovat tím ostatní postcrossery, kteří jim mají posílat pohled nebo tím odesílateli dát najevo, že jeho volba byl opravdu správná

Active/ Inactive- stav účtu uživatele; nastavení účtu Inactive se doporučuje při delší neschopnosti uživatele posílat a registrovat pohlednice (stěhování, dovolená, ale například i nechut'); tento stav lze kdykoli změnit

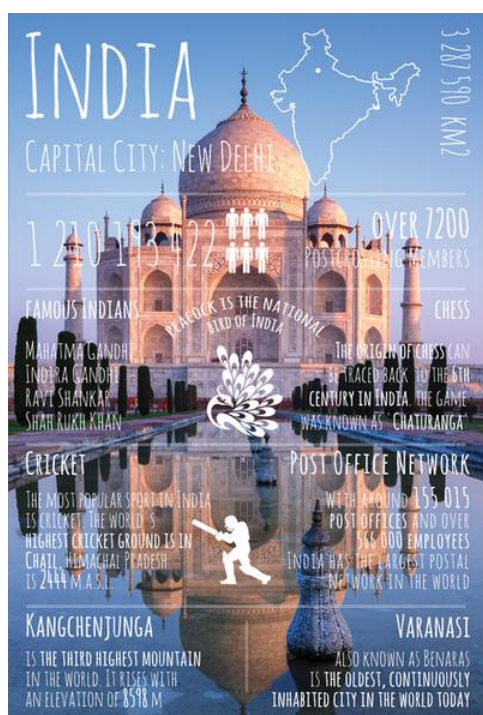
Rare country/ Rare země- raritní/neobvyklá země; většinou jde o zemi, kde je nízký počet postcrosserů nebo kde se nenachází žádný registrovaný uživatel

Swap- výměna pohlednic po vzájemné domluvě dvou lidí; nejčastější alternativa Postcrossingu; lidé nemusí být nutně registrovanými uživateli na oficiálních stránkách, ty také nezodpovídají za hladký průběh swapu; lidé se na výměně domlouvají nejčastěji na sociálních sítích, znají od začátku svá jména i adresy- swap tedy není náhodný jako samotný Postcrossing; uživatelé si za tímto účelem vytváří alba s obrázky pohlednic, které mohou ke swapu nabídnout.

Snail mail- klasická pošta- Postcrossing je tím pádem také snail mail; často užíváno spíše v souvislosti s dopisováním;

Greetings from... /GF- pohlednice typického vzhledu (viz Obr. 7a 8) vytvořené Polkou Ewou Słocińskou; oficiální jsou k dostání na polských stránkách www.postallove.com (POSTALLOVE, 2016), neoficiální si lidé vytváří sami; pohlednice jsou oblíbeným sběratelským artiklem zejména pokud je pohlednice poslána z tzv. *Country of Origin* (viz níže); pohlednice obsahují nejen základní informace o zemi, ale i různé zajímavosti.

Obr. 7: Greetings from India

Zdroj: www.postallove.com

Obr. 8: Greetings from South Africa

Zdroj: www.postallove.com

Country of Origin- země vzniku- konkrétně země vzniku dané pohlednice; v případě GF nebo pohlednic s vyobrazením měst, přírody apod. mnozí uživatelé dávají přednost pohlednicím jejichž motiv se shoduje se zemí, ze které pochází odesílatel;

Penpal- kamarád na dopisování; uživatelé si vyměňují dopisy, pohledy, drobné dárky apod.; tato aktivita není garantována na oficiálních stránkách a není tedy součástí oficiálního Postcrossingu podobně jako swapy

W&S- *written and stamped*; pohlednice popsaná, se známkami a razítkem pošty; často užíváno při domlouvání swapů; někteří uživatelé preferují W&S pohlednice, někteří naopak dávají přednost čistým nepopsaným pohlednicím zaslaným v obálce

FDC- *obálka prvního dne*; oficiálně vydávané celistvosti s nalepenými příležitostnými poštovními známkami dle emisního plánu, opatřenými speciálními razítky s datem prvního dne vydání a obrazovým přitiskem v levé části FDC zhotoveným zpravidla ocelotiskem z ploché desky. První 3 měsíce od data vydání je možno FDC použít v poštovním provozu (ČESKÁ POŠTA, 2016)

Hand made- ručně dělané pohlednice; malované, kreslené či jinak ručně vyrobené pohlednice

Cheater- *podvodník*; osoba, která zpravidla pohlednice, či další zásilky přijímá, ale již žádné neposílá na oplátku; cheateři zpravidla vyhledávají swapy

6.6 Modifikace hry Postcrossing

V následující podkapitole budou popsány další hry, které vznikly nejen díky Postcrossingu, ale úzce s ním souvisí, neboť je často provozují lidé provozující zároveň i Postcrossing. Ani jedna z her již není nijak vázána na oficiální systém. Uživatelé tak zakládají různá fóra (existuje i oficiální fórum Postcrossingu) a diskusní skupiny, v rámci nichž hry provozují. Fakt, že vše funguje pouze na domluvě uživatelů dává bohužel příležitosti cheaterům.

Tichá pošta- hra, založena na principu tradiční dětské hry; správce vyhlásí nové kolo TP do něž se přihlásí určený počet účastníků, poté dochází k losování jejich pořadí; první z účastníků pošle druhému z vylosovaného pořadí pohlednici s libovolným motivem, adresát poté vybere pohlednici shodující se s došlou v určitém prvku a tu odesílá třetímu vylosovanému... (př. adresát obdrží pohlednici se sněhulákem a zimní krajinou, následujícího uživatele zaujme sněhulák a proto tedy dalšímu v pořadí odešle pohlednici se sněhulákem

Kolovací obálka- obálka naplněna pohledy putující mezi přihlášenými lidmi; každý, kdo obdrží obálku si z jejího obsahu může vybrat libovolný počet pohlednic, případně jiných dárkových předmětů, a na oplátku do ní vloží nové pohlednice a dárky; každá obálka zpravidla obsahuje sešit se vzkazy, které si lidé v průběhu putování obálky napíší

Tag- pomocí tagů lze vytvořit prakticky nekonečný řetězec posílání tematických pohlednic; první z účastníků s přezdívkou XXX vytvoří příspěvek s novým tématem (např. pohlednice se slavnými osobnostmi), druhý uživatel AAA *tagne* uživatele XXX a vyptá se ho formou soukromých zpráv na adresu; XXX tedy dostává pohled od AAA a AAA čeká až jeho v příspěvku *tagne* další zájemce;

Offer Tag- zde platí opačný princip; XXX vyhlásí Offer Tag, *tagne* jej AAA, ale v tomto případě platí, že AAA dostane zásilku od XXX atd.

Swap- viz kapitola 4.2.

Soutěže- probíhají zejména na sociálních sítích nebo fórech; kdokoli z členů vyhlásí soutěž o daný pohled (či dá případným výhercům na výběr ze své nabídky) a položí soutěžní otázku, kterou si sám zvolí; výherce se zpravidla losuje nebo se jím stává první člověk se správnou odpovědí; soutěže jsou často vypisovány v případě, že postcrosser jede na dovolenou a chce touto cestou zprostředkovat možnost získat pohlednici z dané země; v soutěži pohlednici posílá pouze autor soutěže a příjemce mu není vázán odesláním pohlednice zpět, mnoho postcrosserů však po své výhře vypíše svou soutěž;

7. POHLEDNICE A POSTCROSSING VE ŠKOLE

V této kapitole bude popsáno, jakou cestou získá učitel samotný nebo třída své pohlednice. Kapitola zároveň shrnuje úskalí provozování Postcrossingu ve třídě a nabízí možná řešení některých otázek, které mohou vyvstat.

Získávání pohlednic

Nejjednodušším způsobem je založení účtu přímo učitelem. Pedagog sám může zároveň provozovat další alternativy jako swapy, penpal apod., což mu umožní další získávání pohlednic. Zejména swapy jsou pak výhodné z toho hlediska, že díky nim lze získat pohlednici z oblasti, která bude ve škole v budoucnu probírána.

Žáci však mohou mít svůj vlastní účet, který lze jejich třídě po dohodě s podporou webu Postcrossingu, založit a mohou jej používat. Vyzkouší si tak celý proces psaní, posílání a dostávání pohlednic.

Dalším způsobem získávání pohlednic je výzva na sociální síti, kterou tam třída umístí (viz Obr. 9).

Obr. 9: Žáci z Tuvalu se svými pohlednicemi

Zdroj: POSTCROSSING, 2014

Žáci tak vlastně nabízejí swapy, které jim usnadní získávání nových pohlednic. Zde však může nastat problém s podmínkami užívání např. Facebooku osobami mladšími 13 let. V podmínkách o bezpečnosti této sítě je následující podmínka: Nebudete Facebook používat, pokud je vám méně než 13 let (FACEBOOK, 2015). Učitel může výzvu na sociální síť umístit z vlastního účtu a nevyužít žádných fotografií svých žáků. Postcrossing ve světě i v České republice využívá již mnoho škol a tříd, proto nepůjde o zcela ojedinělou výzvu a *postcrosseři* z celého světa na tyto výzvy často pozitivně reagují.

Odesílání pohlednic

Pro odesílání pohlednic budou žáci potřebovat známky v odpovídající hodnotě, která je určena platným ceníkem České pošty. Hodnota známky pro posílání zásilky do 50 g po Evropě je 27,-Kč, hodnota známky pro posílání zásilky do 50 g mimo Evropu je v případě prioritní zásilky 32,-Kč a v případě ekonomického zaslání 27,-Kč (Česká pošta, 2016).

Finanční prostředky pro nákup známek je vhodné diskutovat s rodiči, případně vedením školy. Po dohodě může každý z žáků přinést určitý obnos, za nějž by byly známky a pohlednice zakoupeny. Žáci mohou zároveň dobrovolně donést pohlednice zakoupené na svých rodinných či školních výletech.

Získávání finančních prostředků může být největším úskalím, které se může při realizaci využívání Postcrossingu vyskytnout. Učitel musí zvážit možnosti školy i žáků a realizaci nekomplikovat jejich finanční situaci. Zároveň by neměl psaní pohlednic upřednostňovat před učivem, které by měli žáci probrat. Učitel by měl vždy svědomitě odeslat všechny napsané pohlednice. Třída si také může určovat zástupce, kteří zásilku donesou na poštu či vhodí do schránky.

8. VLASTNÍ VÝUKOVÉ AKTIVITY VYUŽÍVAJÍCÍ HRU POSTRCROSSING JAKO METODU VÝUKY RG

Následující kapitola obsahuje popis aktivit s pohlednicemi ve výuce regionálního zeměpisu (přílohy č. 1–8), které navrhla autorka.

Protože autorka uplatnila tři vybrané aktivity v praxi. Konkrétně jde o aktivitu *Lidé ve světě*, *Není dům jako dům* a *Americké národní parky*. Kapitola obsahuje popis průběhu právě jejich realizace, případná úskalí a postřehy, které praxe přinesla.

Zbývajících pět navrhovaných výukových aktivit autorka doposud neměla možnost realizovat v praxi, protože se rozhodla věnovat se prvním třem návrhům a ověřit je na dostatečném počtu žáků. Zajistila si tak co možná nejreprezentativnější vzorek pro ověření, zda jsou předkládané aktivity uplatnitelné v praxi. Aktivity si postupně vyzkoušelo téměř 400 žáků.

Při workshopech zároveň nebylo možné realizovat více aktivit hned z několika důvodů. Prvním důvodem byly časové možnosti, které byly přizpůsobeny hladkému a dynamickému průběhu mnoha workshopů. Čas, který byl jednotlivým skupinám při workshopech přidělen byl vybranými realizovanými aktivitami beze zbytku naplněn. Vedle časového omezení vedla k výběru aktivit i autorčina domněnka, že příliš velké množství aktivit prováděných ve vysokém tempu by žákům nepřineslo ani nové poznatky ani nadšení z práce.

Všech 8 aktivit je vytvořeno s souladu s nároky stanovené RVP ZV a je u nich kladen důraz na využití mnoha výukových metod.

Kapitola dále obsahuje i několik námětů na další využití pohlednic ve škole, které autorka získala studiem zdrojů a diskusemi s učiteli, kteří pohlednice již nějakým způsobem využívají.

Autorka u většiny aktivit nepoužívala samotné pohlednice, ale jejich kopie aby nedošlo ze znehodnocení pohlednic jejich častým používáním.

8.1 Lidé ve světě

Aktivita je založena na rozpoznávání lidských ras. Její hlavní náplní je rozlišit, příslušníky třech základních ras – europoidní, negroidní a mongoloidní. K dispozici měli žáci celkem 14 pohlednic. Žáci by měli již znát základní morfologické rozdíly mezi rasami a vědomosti aplikovat při určování. V praxi ale autorka zjistila, že jde o aktivitu, kterou lze použít nejen pro opakování, ale také jako vstupní motivační cvičení k probírané látce. Mnoho žáků, často i z prvního stupně, totiž vnímalo základní rozdíly i bez podrobnějších znalostí vnější morfologie jednotlivých ras a podařilo se jim velký počet z nabízených obrázků přiřadit ke správné rase.

Častou chybou bylo zařazování Indů do mongoloidní rasy, thajské ženy byly často řazeny do rasy europoidní. Naopak téměř bezchybně byli zařazováni příslušníci rasy negroidní a většina vyobrazených příslušníků europoidní rasy. Zvláštní skupinu vytvořily obrázky se severoamerickými a jihoamerickými indiány. Tyto obrázky bývaly často řazeny k rase europoidní, zároveň však mnoho žáků obrázky zařadilo správně. Skupiny řešitelů u těchto obrázků velice často diskutovaly o jejich zařazení.

Žáci při řešení úlohy věnovali velkou pozornost obrázku ženy z kmene Padaung s typickými obručemi kolem krku. Zajímali se o důvod prodlužování krku a o jeho zdravotní důsledky.

V závěru bylo žákům vždy sděleno správné řešení, pokud je bylo třeba, a vysvětleny některé potřebné rozdíly a spojitosti.

Žáci tuto aktivitu chápali bez větších rozpaků, jejich práce byla často poměrně rychlá. Díky tomu může být aktivita dobře využita ve školním prostředí.

8.2 Není dům jako dům

Cvičení je zaměřeno na poznávání světových měst, budov či pamětihodností. Žáci zde měli za úkol přiřazovat dominanty nebo známá místa k městům a státům. K dispozici měli obrázky daných míst, štítky s názvy států, měst, samotných pamětihodností a štítky s krátkým textem, který měl žákům napovědět o jaký stát jde (příklad viz příloha č. 10).

Texty obsahovaly fakta a různé zajímavosti, které měly napovědět ke správnému přiřazení. Štítky poté měli žáci správně přiřadit k jednotlivým obrázkům– u každého obrázku tedy na konci aktivity byly čtyři štítky.

Autorka měla původně připravených 11 takových sad. V průběhu spolupráce s žáky zjistila, že tento počet je velký a žáci ve velkém množství možností ztráceli nejen přehled, ale i orientaci a zájem. Z tohoto důvodu byly postupně vytvořeny dvě sady. Jedna s šesti a jedna s pěti obrázky, které se autorka snažila rozdělit shodně podle obtížnosti.

Během realizace v praxi získala autorka několik cenných postřehů. Obrázky, které byly nejrychleji a nejlépe přiřazovány zejména ke správným názvům místa/stavby byly pohlednice s Opera House v Sydney a Stonehenge. Město bylo nejrychleji a nejlépe přiřazováno k Opera House (Sydney) a hoře Corcovado se sochou Krista Vykupitele (Rio de Janeiro). Parlament v Budapešti byl často zaměňován za parlament londýnský– žáci k němu tedy často řadili štítek se státem Velké Británie a odpovídající text. Chrám Prambanan (Indonésie) byl často považován za kambodžský Angkor Vat i přes to, že Kambodža ani samotný chrám nefigurovaly v nabídce. Největší potíže měli žáci při určení Velké mešity šejka Zayed a (Abu Dhabi), čímž se nepotvrdil původní autorčin předpoklad, že si žáci spojí mešitu a Spojené Arabské Emiráty. S přiřazováním textů všeobecně nevznikaly žádné větší problémy. Žáci pouze v některých případech podleli své zbrklosti a např. text patřící k Austrálii přiřadili Velké Británii díky zmínce o královně Alžbětě II. V průběhu řešení díky tomu nacházeli nesrovnalosti, které řešili pomocí častých diskusí a úvah nad informacemi, které jim nabízela aktivita i kterými disponovali oni sami.

Autorka se snažila během práce žáky navádět ke správným úsudkům, doplňovala další informace a korigovala jejich úvahy. V závěru vždy došlo k vyhodnocení cvičení a případné další diskusi. Žáci často sdělovali své dojmy, zejména když dané místo navštívili, nebo jim bylo jiným způsobem blízké.

Tato aktivita byla oproti jiným realizovaným časově náročnější. Autorka při ní často pozorovala schopnost komunikace žáků, která byla téměř vždy na velmi dobré úrovni, a vytváření postupů pro řešení. Jednotlivé skupiny si práci dělily několika způsoby. Vyskytl se postup během nějž každý člen dostal na starost několik obrázků a přiřadit k nim správná hesla a texty. Jiné skupiny mezi své členy rozdělily štítky dle jejich druhu (město, stát aj.). Každý z žáků měl tedy svůj specifický úkol a na jeho úsudku často závisel další vývoj aktivity respektive přiřazování. Dále někteří členové

skupiny předčítali texty na štítcích a předávali je žákům, kteří si vzali za úkol samotné přiřazování. Některé skupiny postupovaly velmi chaoticky.

Vysvětlení cíle této aktivity bylo o něco složitější a autorka brzy dospěla k vysvětlování ve formě demonstrace, kdy měla připraven vždy jeden hotový celek, na kterém práci žákům vysvětlila. Mladší žáci měli s určováním větší potíže než starší, proto je aktivitu doporučeno přizpůsobit vědomostem a věku žáků. Cvičení lze aplikovat na jednotlivé kontinenty, světadíly, makroregiony aj. Díky tomuto rozdělení pak může být cvičení aplikováno vícekrát v jedné třídě v rámci opakování. Jako vstupní motivační cvičení toto cvičení autorka nedoporučuje protože žáci ještě nemají dostatek potřebných znalostí a jejich výsledky, a tedy i motivace, by nemusely být dobré.

Jako hlavní přínos této úlohy autorka vnímá nejen geografickou hodnotu, ale zejména její sociální přesah. Šlo o aktivitu, při níž žáci bez jakýchkoli větších zásahů sami vytvářeli diskuse nebo bzučící skupiny a aplikovali své vědomosti a dovednosti.

8.3 Americké národní parky

Aktivita zaměřená na geografickou polohu nejznámějších amerických národních parků a jejich determinaci. Základním podkladem se stala mapa amerických národních parků, soubor pohlednic resp. obrázků z národních parků U.S.A. a štítků, které nesly název parku a, podobně jako u předchozí aktivity, i popis národního parku (příklad viz příloha č. 11). Šlo zejména o informace o hlavních chráněných prvcích v parcích a jejich nejznámějších atrakcích. Na mapě byly názvy vybraných NP skryty a očíslovány.

Úkolem skupin bylo spojit obrázky se správnými texty a pokusit se určit polohu národního parku na mapě. Následně měli žáci určit geografickou polohu parku – k dispozici pro to měli soubor šipek, které na mapu přikládali nebo na papír sepsali seznam čísel s názvy NP.

Právě s určováním geografické polohy měli žáci největší problém, což autorka předpokládala a měla proto připravenou neupravenou mapu, která skupinám určování ulehčila. Žáci poznávali mnoho národních parků podle obrázků a znali jejich název. Mezi tyto parky patřily Grand Canyon, Yellowstone nebo Arches. Oproti předchozí aktivitě skupiny hodně vycházely z předkládaných textů, věnovaly jim značnou pozornost a na základě toho se jim dařilo správné přiřazování. Žáci doplňovali informace o své poznatky a diskutovali s autorkou o dalších národních parcích nebo

kladli tematické dotazy. Zejména NP Yellowstone byl mezi žáky velmi populární, často se diskutovalo o problematice supervulkánu, který je pod parkem předpokládán (WIKIPEDIA, 2016) a o známém jezeře Grand Prismatic Spring. Větší problém s přiřazením byl pouze u NP Denali, resp. Mount McKinley – na okopírované pohlednici byl ještě nápis v podobě někdejšího názvu národního parku, na informační štítek však autorka již uvedla nový oficiální název Denali (pozn.: toto bylo záměrem právě proto, aby žáci na téma změny názvu hory narazili). Autorka proto musela žákům často tuto skutečnost objasňovat.

Americké národní parky jsou pro mnohé velice populární a jde o hojně navštěvovaná místa. Na žácích bylo často znát, že je tato problematika zaujala. Cvičení žáci pochopili ihned a byli schopni je rychle vyřešit.

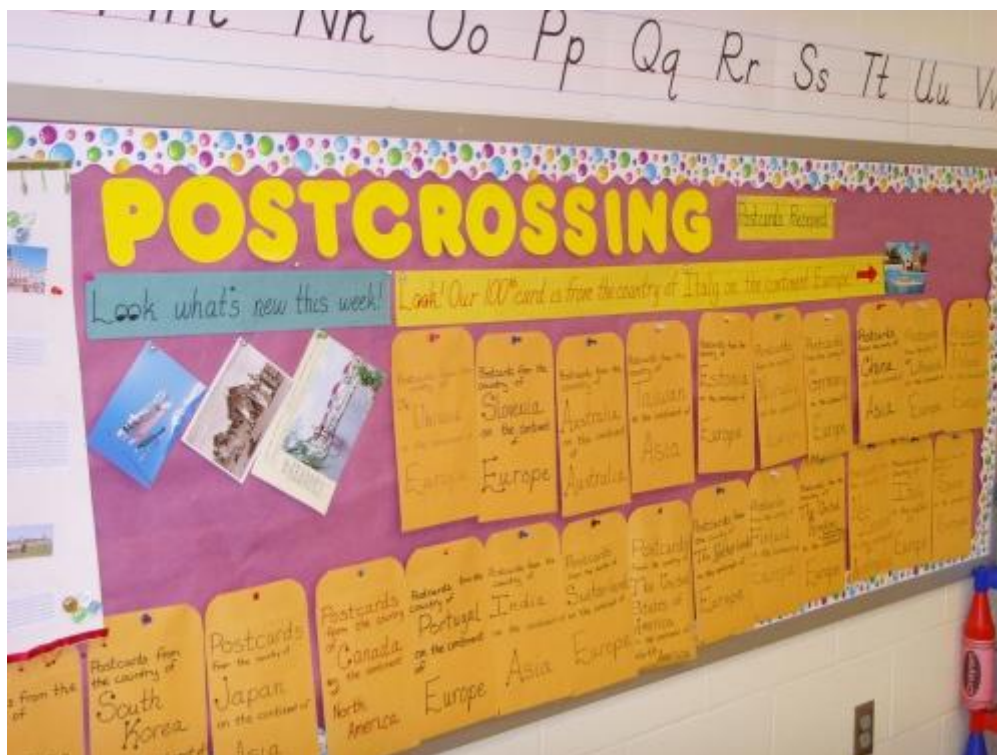
Aktivitu lze aplikovat jako vstupní motivační cvičení, v tomto případě je třeba vzít v úvahu věk žactva, i jako opakování.

8.4 Další náměty pro využití pohlednic

Vedle nabízených výukových aktivit by autorka ráda zmínila i náměty, které získala při studiu zdrojů či při diskusích s učiteli, kteří hru Postcrossing ve třídě již provozují, nebo je zaujala natolik, že zvažovali její zahrnutí do výuky.

Patrně nejjednodušším využitím je výstava pohlednic. Možností je opravdu mnoho a je na každém pedagogovi a jeho žácích, jak pohlednice využijí. Autorka uvádí jako příklad klasickou nástěnku (Obr. 10), na které si mohou žáci pohlednice vyvěšovat, vést si evidenci o přijatých/ odeslaných pohledech apod. Mnoho Postcrosserů si oblíbilo různé dekorační sítě a kuličky, pomocí kterých si pohledy připevňují na zeď.

Obr. 10: Nástěnka s tématikou hry Postcrossing

Zdroj: POSTCROSSING, 2009; Paulo Magalhães

Dále lze pohlednice využít k vytvoření koláže, nebo pohlednice pomocí výtvarných potřeb přiřadit k jejich státu na mapě světa (viz Obr. 11 a 12). Tyto náměty může s žáky zpracovávat také pedagog v hodinách Výtvarné výchovy, čímž se rozšiřuje možnost využití hry Postcrossing na další předmět.

Obr. 11: Možné využití pohlednic ve třídě

Zdroj: PINTEREST, 2016- účet: Emma Wojcik

Obr. 12: Možné využití pohlednic ve třídě

Zdroj: PINTEREST, 2016- účet Rebecca Calvo

Pokud se vrátíme k tématu koláží a předmětu Výtvarné výchovy, autorka zaznamenala mimo jiné jeden vizuálně i výtvarně velmi zajímavý námět pro využití pohlednic a zejména jejich barevnosti. Jak je vidět na Obr. 13, jedna z uživatelek hry Postcrossing si

svou zeď zdobí pohlednicemi uspořádanými do barevného spektra. Využívá k tomu pohlednice došlé oficiálně i swapy.

Obr. 13: Uspořádání pohlednic podle barevného spektra

Autor: Justine McNichols

Jak již autorka zmínila, některé z navrhovaných aktivit jsou inspirovány pedagogy, kteří pohlednice ve své praxi již využili. Obr. 14 a Obr. 15 zobrazují aktivitu, při níž děti dostaly za úkol vytvořit plakát, Powerpointovou prezentaci, dioráma, cestovního průvodce apod. na téma vybraného státu. O „svém“ státu potom v rámci školního projektu hovořil a učil tím své mladší i starší spolužáky a rodiče.

Obr. 14: Žák představující Velkou Británii v rámci školního projektu

Zdroj: POSTCROSSING, 2009; Paulo Magalhães

Obr. 15: Žák představující Indii v rámci školního projektu

Zdroj: POSTCROSSING, 2009; Paulo Magalhães

Hra Postcrossing si najde své uplatnění i ve výuce cizích jazyků. Jak bylo již dříve zmíněno, Postcrossing využívá angličtinu jako svůj oficiální jazyk a někteří pedagogové se již s hrou ve výuce Anglického jazyka setkali. Své místo však mohou mít pohlednice a samotná hra i ve výuce jiných jazyků jako např. německého, ruského, španělského aj.

protože pravidla korespondenci v jiném než anglickém jazyce přímo nezakazují a uživatelé hovořící daným jazykem stranu odesílatelů psát v jejich jazyce zpravidla s nadšením vítají. Mnozí uživatelé dokonce své protějšky (odesílatele) žádají, aby jim napsali několik vět či slov v jejich jazyce. Ve třídě tak může vzniknout i zajímavý slovníček, který žáci sestaví právě z takových vzkazů.

9. ZPĚTNÁ VAZBA VYUŽITÍ VÝUKOVÝCH AKTIVIT V PRAXI

Jak již bylo zmíněno, vybrané aktivity byly autorkou realizovány u příležitosti několika studentských workshopů. Tato kapitola popisuje průběh jednoho z nich, konkrétně studentského workshopu konaného v prosinci roku 2015.

Studentský workshop aneb badatelsky orientované vyučování zeměpisu v praxi *Poznej, bádej, objevuj! Zeměpis je prima!* se uskutečnil na půdě Katedry geografie PF JCU dne 14. 9. 2015 od 7:30 do 10:30 hod. a 15. 9. 2015 od 9:00 do 12:30 hod. Workshop proběhl pod záštitou děkana PF JU v ČB a za podpory projektu GA JU Geografický výzkum a jeho implementace v badatelsky orientovaném vyučování (KARVÁNKOVÁ, 2015). Pro téměř 250 žáků z partnerských ZŠ a SŠ bylo studenty připraveno celkem 13 aktivit na nejrůznější populární témata. Na každé stanoviště měla skupina žáků cca 10 minut.

Autorka zde měla pro žáky připraveny aktivity *Lidé ve světě* a *Není dům jako dům*. Nově přichozím žákům vždy sdělila, čím se na daném stanovišti zabývá, v krátkosti vysvětlila princip hry a zodpověděla případné dotazy žáků, které nejčastěji směřovaly k možnosti registrace a finanční náročnosti hry. Vedle čistě „zeměpisných“ byly pro žáky na ukázkou přichystány také pohlednice, a dokonce i poštovní známky, s filmovými postavami, sportovci, hudebníky nebo jinými zajímavými motivy. Žáci měli v případě zájmu možnost prohlédnout si část sbírky, kterou na místo donesla sama autorka.

Následovalo vysvětlení úloh, které měli žáci vyřešit. Jak bylo již zmíněno, žáci nebyli při aktivitách vedeni direktivně, ale byl jim ponechán prostor pro diskusi a navržení vlastních postupů při řešení. Autorka působila pro žáky pouze jako dozor a „nápověda“ v případech, ve kterých si skupina nevěděla rady (viz Obr. 16). Zpětné vazbě na jednotlivé aktivity se věnuje také kapitola 8., kde jsou vedle podrobnějších postupů zmíněny i reakce žáků na realizované aktivity.

Obr. 16: Žáci při Aktivitě Lidé ve světě

Autor: Mgr. Petra Karvánková, Ph.D.

Po každé aktivitě následovalo vyhodnocení, oprava případných chyb, správných odpovědí a zodpovězení otázek, které žáky během plnění úloh napadly. Časový limit byl ve většině případů naplněn beze zbytku. V případě, že skupině zbýval čas, zabývala se nadále nabídnutými pohlednicemi k prohlédnutí a další diskusí na téma hry Postcrossing.

Žáci aktivity vítali, pohlednice pro ně byly často zcela neznámou oblastí a byli překvapeni kolik se toho může na pohlednicích nacházet. Podobné, pozitivní a překvapené, reakce autorka zaznamenala i u pedagogických dozorů žáků.

10. ZÁVĚR

Hlavním cílem této diplomové práce byla tvorba vlastních návrhů na výukové aktivity využívající hru Postcrossing, a přesvědčení se o jejich uplatnitelnosti ve výuce regionální geografie na 2. stupni ZŠ.

U tvorby aktivit byl kladen důraz zejména na využití aktivizujících metod, které se nabízejí jako řešení pro současný trend, kdy jsou žáci často velmi pasivní a o výuku nejeví zájem. Zároveň byla snaha o rozmanitý výběr těchto aktivit. Cílem námětů je žáky bavit a zároveň motivovat a učit.

Vzhledem k tomu, že Postcrossing jako pomůcka pro výuku na základní škole ještě není tolik využíván, bylo pro autorku důležité shromážďování literárních podkladů a osobních zkušeností pedagogů, které jí pomohly se v problematice zorientovat a vytvořit tak předkládané návrhy aktivit. Další důležitou, respektive téměř klíčovou, částí byla samotná realizace, při níž si mohla autorka ověřit, zda její návrhy budou uplatnitelné v praxi či nikoli.

S časovým odstupem se autorka na základě svých osobních zkušeností, které získala spoluprací s více než 400 dětmi a jejich pedagogy, odvažuje tvrdit, že hra Postcrossing je uplatnitelná ve výuce regionální geografie na 2. stupni základních škol. Z celkem 8 navržených aktivit byly realizovány 3. Přehled námětů, které diplomová práce nabízí je pouze zlomkem toho, co se dá s pohlednicemi ve školním prostředí vytvořit. Zejména pokud opustíme vzdělávací předmět Zeměpisu a zaměříme se na mezioborový charakter hry, najdeme její uplatnění např. ve výuce cizích jazyků. Právě v těchto vyučovacích hodinách je v současnosti pracováno s Postcrossingem patrně nejčastěji. Pohlednice však mohou své uplatnění nalézt v Přírodopisu, Dějepisu, Občanské nauce nebo Výtvarné výchově. Samotný nápad provozování Postcrossingu a následné vytváření výukových aktivit se setkávalo s pozitivním ohlasem u pedagogů i rodičů, se kterými měla možnost autorka o tématu přímo hovořit. Zároveň lze předpokládat, že Postcrossing bude uplatnitelný také na středních školách.

Přesvědčení, že hra Postcrossing je využitelná na poli výuky na základních školách se upevnilo také tím, že se autorce se svými náměty podařilo získat 2. místo v přírodovědné sekci 5. ročníku studentské odborné soutěže Studentská inovace praxí pořádané na PF JU v Českých Budějovicích v květnu 2016. Tohoto ocenění si autorka nesmírně váží.

Dílčím cílem práce bylo také vytvořit ucelený přehled principů a pravidel hry Postcrossing, což se ukázalo být poměrně složitým ale ne nerealizovatelným cílem. Základní principy hry jsou platné všeobecně, ovšem chápání některých zavedených standardů, modifikací nebo pojmů se velice liší v závislosti na člověku samotném, což se odráží na způsobu, jakým hru provozuje. Každý z postcrosserů se zaměřuje na jiné motivy, poštovní známky, vzkazy na zadní straně pohlednic, a každý používá některé pojmy související s hrou více či méně. Zároveň díky množství lidí, kteří se hry účastní, mohou vznikat nestandardní situace, o kterých je vhodnější poradit se přímo se správcí [www stránek hry](#) nebo například prostřednictvím sociálních sítí, kde mají postcrosseri své silné základny. Autorka se na tyto situace cíleně nezaměřovala. Upřednostnila základní přehled hry pro snadnější orientaci případných začínajících zájemců před vytvářením nepodložených postupů v nezvyklých, složitých situacích. Přehled pojmů, pravidel aj. byl zvolen co nejlépe a nejúčelněji. I tak je nutné připustit, že osoba provozující hru déle nebo s jinou intenzitou, či zaměřením (na motivy pohlednic, na modifikace hry) by dost možná volila jiný způsob prezentace hry a vybrala by jiné (nebo další) pojmy nebo situace, o kterých by se v diplomové práci zmínila.

Autorka se chce provozování Postcrossingu věnovat i nadále jak v soukromém životě, tak ve školní praxi a hledat další možnosti uplatnění hry v prostředí základních škol.

11. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ

BAŠOVSKÝ, Oliver, LAUKO, Viliam (1989): Úvod do regionálnej geografie. SPN, Bratislava, 118 s.

BIČÍK, I., BRINKE, J., HLAVÁČEK, P. A KOL. (2002): Regionální zeměpis světadílů: učebnice zeměpisu pro střední školy, ČGS, Praha, 135 s.

BÍLÝ, J. (2009): Jak zkvalitnit výuku pomocí interaktivní tabule? Geografické rozhledy, roč. 18, č. 5, s. 20-21

CLAVAL, P. (2007): Regional geography: past and present (a review of ideas, approaches and goals). Geographia Polonica, 80 s.

COUFALOVÁ, J. (2006): Projektové vyučování pro první stupeň základní školy: náměty pro učitele. Fortuna, Praha, 135 s.

CREWS, B. (2016): Collecting Ideas for Kids of all Ages,
<http://collectibles.about.com/od/kidsandcollecting/tp/collectionsforkids.htm> (17. 6. 2016)

ČESKÁ POŠTA (2016): Kompletní ceník,
https://www.ceskaposta.cz/documents/10180/282441/kompletni_cenik.pdf/528acb00-cbab-450e-8a94-90add1cf405b (6. 4. 2016)

ČESKÁ POŠTA: Obálky prvního dne (FDC),
<https://www.ceskaposta.cz/sluzby/filatelie-a-postfila/postovni-celiny/ostatni-produkty> (6. 4. 2016)

DENGAEVA, S. (2015): Learning with www.postcrossing.com,
https://ztu.edu.ua/ua/science/conference/files/eng_2015/Zbirnyk_2015.pdf#page=10 (17. 6. 2016)

FACEBOOK (2015): Prohlášení o právech a povinnostech,
<https://www.facebook.com/legal/terms> (6. 4. 2016)

- GLEICHOVÁ, M (2013): Postcrossing pokračuje již čtvrtým rokem,
<http://zsngenklapalka.cz/projekty/skolni-projekty/item/77-postcrossing-ctvrty-rok> (6. 4. 2016)
- HART, J. F. (1982): The highest form of the geographer's art. Annals of the Association of American Geographers.
- HAVLÍČEK, T., BIČÍK, I. (2010): Geografie makroregionů I. Geografické rozhledy, roč. 19, č. 3, s. 8-9, 17-18
- HAVLÍČEK, T., BIČÍK, I. (2010): Geografie makroregionů II. Geografické rozhledy, roč. 19, č. 4, s. 20-2
- CHROMÝ, P. (2009): Nezodpovězené otázky regionální geografie. Geografické rozhledy, roč. 19, č. 1, s. 10-11
- CHVALOVÁ, Veronika. Waldorfská škola a motivace ve vyučování.. Č. Bud., 2014. diplomová práce (Mgr.). JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. Pedagogická fakulta
- JANIŠ, K. (2006): Obecná didaktika – vybraná témata. Gaudeamus, Hradec Králové, 108 s.
- JANKOVCOVÁ, H., PRŮCHA, J., KOUDELKA, J. (1988): Aktivizující metody v pedagogické praxi středních škol. SPN, Praha, 152 s.
- KARVÁNKOVÁ, P. (2015): Zeměpisné badatelské dny,
<http://www.pf.jcu.cz/structure/departments/kge/b963e8fbe57bca50e0fc070fcdb3b550.html> (21. 6. 2016)
- KOLEKTIV AUTORŮ (2007): Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. VÚP Praha, Praha, 64 s.

KOTRBA, T., LACINA, L. (2011): Aktivizační metody ve výuce - příručka moderního pedagoga. Barrister & Principal, Brno, 185 s

KOVÁŘ, M. (2006): Vybrané problémy z regionální geografie zemí (část Frankofonie). Ostravská univerzita, Ostrava 60 s.

KRAKOVIČOVÁ, Markéta. \textit{Aktivizující metody ve výuce anglického jazyka na ZŠ} [online]. Brno, 2012 [cit. 2016-06-11]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Martin Novák Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/109337/pedf_m/>.

KRATOCHVÍLOVÁ, J. (2006): Teorie a praxe projektové výuky. Masarykova Univerzita, Brno, 160 s.

LERNER, I. J. (1986): Didaktické základy metod výuky. SPN, Praha, 89 s.

MAŇÁK, J. (2011): Aktivizující výukové metody, <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/o/14483/AKTIVIZUJICI-VYUKOVE-METODY.html/> (20.6. 2016)

MAŇÁK, J. (1997): *Alternativní metody a postupy*. Masarykova univerzita v Brně. Pedagogická fakulta, Brno, 90 s.

MAŇÁK, J., ŠVEC, V.(2003): Výukové metody. Paido, Brno, 219 s.

MAREŠ, J.; GAVORA, P. (1999): Anglicko-český pedagogický slovník. Portál, Praha, 215 s.

MOJŽÍŠEK, L. (1975): Vyučovací metody. SPN, Praha, 321 s.

MEČIAR, J. (2007): Obecná regionální geografie I. Masarykova univerzita, Brno, 140 s.

NEUŽILOVÁ, V., PAVLOVSKÁ M. (2011): Aktivizující výukové metody, http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/A/Aktivizuj%C3%ADc%C3%AD_v%C3%BDukov%C3%A9_metody (16. 6. 2016)

OURODA, S. (2000): *Oborová didaktika*. MZLU, Brno, 117 s.

- PAVELKOVÁ A. (2015): Posílejte pohledy z cest zadarmo!,
<http://www.studentpoint.cz/174-pruvodce-cestovatele/18123-posilejte-pohledy-z-cest-zadarmo#.VuFU9CpGhR> (6. 4. 2016)
- PETTY, G. (2006): Moderní vyučování. Portál, Praha, 380 s.
- PFEIFEROVÁ, E. (2008): Jak na regionální zeměpis,
<http://www.modernivyučovani.cz/jak-na-regionems/> (20. 6. 2016)
- POLÁK, J. (2010): Jak na regionální zeměpis I. – Úvod,
<http://jindrichpolak.blogspot.cz/2010/03/jak-na-regionalni-zemepis-i-uvod.html> (21. 6. 2016)
- POSTCROSSING (2008): A million postcards out there!,
<https://www.postcrossing.com/blog/2008/04/11/a-million-postcards-out-there> (4. 6. 2016)
- POSTCROSSING (2016): About Postcrossing..., <https://www.postcrossing.com/about> (3. 6. 2016)
- POSTCROSSING (2016): Countries in Postcrossing,
<https://www.postcrossing.com/explore/countries> (6. 4. 2016)
- POSTCROSSING (2016): Postcard stats, <https://www.postcrossing.com/stats/postcards> (6. 4. 2016)
- POSTCROSSING (2009): Postcrossing as a school project,
<https://www.postcrossing.com/blog/2009/05/21/postcrossing-as-a-school-project> (16. 6. 2016)
- POSTCROSSING (2016): Postcrossing Community Guidelines,
<https://www.postcrossing.com/about/guidelines> (6. 4. 2016)
- POSTCROSSING (2014): Postcrossing History,
<https://www.postcrossing.com/about/history> (6. 4. 2016)
- POSTCROSSING (2016): Need help?, <https://www.postcrossing.com/help> (6. 4. 2016)
- POSTCROSSING (2010): School Projects,
<https://www.postcrossing.com/blog/2010/10/12/school-projects> (16. 6. 2016)

- STUHLÍKOVÁ, I. O badatelsky orientovaném vyučování. In PAPÁČEK, M. (ed.). Didaktika biologie v České republice 2010 a badatelsky orientované vyučování (DiBi 2010). Sborník příspěvků semináře, 25. a 26. března 2010, Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, <http://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/bi/DiBi2010.pdf> (16. 6. 2016)
- ŠEVČÍKOVÁ, D (2016): Celosvětový projekt POSTCROSSING – co to znamená a proč jsme se do něj zapojili?, <http://www.zsperstejn.cz/?p=4339> (16. 6. 2016)
- VALENTA, J. a kol. (1993): Pohledy: projektová výuka ve škole a za školou. IPOS ARTAMA, Praha, 61 s.
- VAVŘÍNOVÁ, L. (2015): Postcrossing, <http://www.uokome.cz/8-aktuality/240-postcrossing.html> (16. 6. 2016)
- WARNER, M. (2011): Learning with Postcards, <http://www.teachingideas.co.uk/global-geography/learning-with-postcards> (16. 6. 2016)
- WARNER, M. (2011): Postcrossing in the classroom, <http://www.teachingideas.co.uk/global-geography/postcrossing-in-the-classroom> (16. 6. 2016)
- WIKIPEDIA (2016): Crowdfunding, <https://en.wikipedia.org/wiki/Crowdfunding> (6. 4. 2016)
- WIKIPEDIA (2016): Postcrossing, https://cs.wikipedia.org/wiki/Postcrossing#cite_note-stat1-3 (6. 4. 2016)
- WIKIPEDIA (2016): Supervulkán, <https://cs.wikipedia.org/wiki/Supervulkán> (5. 6. 2016)
- ZORMANOVÁ, L. (2012): Výukové metody- úvod, <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/15011/VYUKOVE-METODY---UVOD.html/> (16. 6. 2016)
- KARVÁNKOVÁ, P. (2015): Zeměpisné badatelské dny, <http://www.pf.jcu.cz/structure/departments/kge/b963e8fbe57bca50e0fc070fcdb3b550.html> (21. 6. 2016)

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Lidé ve světě	I
Příloha č. 2: Není dům jako dům	III
Příloha č. 3: Lidé ve světě II.	V
Příloha č. 4: Americké národní parky	VII
Příloha č. 5: Hora nebo sopka?	IX
Příloha č. 6: Úvodní brainstorming	XI
Příloha č. 7: Kudy letěl?	XIII
Příloha č. 8: Poznávám státy	XV
Příloha č. 9: Ukázka pohlednic ze sbírky autorky	XVII
Příloha č. 10: Příklady k výukové aktivitě Není dům jako dům	XXII
Příloha č. 11: Příklady k výukové aktivitě Americké národní parky	XXV

Příloha č. 1:

LIDÉ VE SVĚTĚ	autor	Bc. Eliška Nováková
	ročník	VI. třída (možno i jako opakování pro vyšší ročníky)

Vzdělávací oblast	❖ Člověk a příroda ❖ Člověk a společnost ❖ Doplňující vzdělávací obory
Průřezová témata	❖ Osobnostní a sociální výchova ❖ Výchova demokratického občana ❖ Multikulturní výchova ❖ Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
Vzdělávací obor	Zeměpis
Učivo	❖ Lidská plemena/rasy, jejich specifika a rozložení po světě
Očekávané výstupy	❖ Žák charakterizuje a rozlišuje základní lidské rasy, je si vědom biologických odlišností u příslušníků téže rasy ❖ Žák dovede lokalizovat rozložení lidských ras po světě
Návaznost na další předměty	Přírodopis, Dějepis, Výchova k občanství, Etická výchova
Klíčové kompetence	❖ Kompetence k učení ❖ Kompetence občanské ❖ Kompetence sociální a personální ❖ Kompetence pracovní ❖ Kompetence komunikativní ❖ Kompetence k řešení problémů
Vyučovací metody	❖ Skupinová a kooperativní výuka ❖ Diskusní ❖ Didaktické hry ❖ Reprodukční ❖ Slovní
Časová dotace	5 - 10 min.

Pomůcky

- ❖ pohlednice s vyobrazením příslušníků různých lidských ras (doporučuje se použít kopie, aby nedošlo ke znehodnocení originálů)
- ❖ štítky s názvy jednotlivých ras (europoidní, mongoloidní, negroidní/ekvatoriální)

Popis aktivity

Žáci jsou rozděleni do několika skupin dle jejich počtu ve třídě. Každá ze skupin obdrží složku s obrázky a štítky s názvy ras. Úkolem žáků bude přiřazení vyobrazených lidí k jednotlivým rasám.

Vyhodnocení

Po uplynutí časového limitu, který je třeba přizpůsobit počtu obrázků, si skupiny za pomoci učitele zkontrolují a případně opraví svou práci. Popisují, jak došli k jednotlivým výsledkům, podle čeho přiřazovali jednotlivé obrázky.

Příloha č. 2

NENÍ DŮM JAKO DŮM	autor	Bc. Eliška Nováková
	ročník	VII. - IX. (dle již probraných regionů)

Vzdělávací oblast	❖ Člověk a příroda ❖ Člověk a společnost ❖ Umění a kultura
Průřezová témata	❖ Osobnostní a sociální výchova ❖ Multikulturní výchova ❖ Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
Vzdělávací obor	Zeměpis
Učivo	❖ Regionální geografie světadílů ❖ Dominanty měst
Očekávané výstupy	❖ Žák pozná města dle jejich dominanty ❖ Žák dovede jmenovat vybrané dominanty ❖ Žák rozlišuje a diskutuje rozdíly v architektuře jednotlivých kultur a národů
Návaznost na další předměty	Dějepis
Klíčové kompetence	❖ Kompetence k učení ❖ Kompetence k řešení problémů ❖ Kompetence sociální a personální ❖ Kompetence pracovní ❖ Kompetence komunikativní
Vyučovací metody	❖ Skupinová a kooperativní výuka ❖ Diskusní ❖ Didaktické hry ❖ Deduktivní ❖ Slovní ❖ Heuristická
Časová dotace	10 - 15 min.

Pomůcky

- ❖ tematické pohlednice s obrázky významných nebo typických světových staveb (např. chrám v Karnaku, hora Corcovado se sochou Krista Vykupitele); doporučuje se použít kopie, aby nedošlo ke znehodnocení originálů)
- ❖ štítky s názvy států, měst a staveb

Popis aktivity

Žáci jsou rozděleni do několika skupin dle jejich počtu ve třídě. Skupiny obdrží obrázky s pohlednicí se známou stavbou, štítky s názvy států, samotných staveb a měst, ve kterých se daná stavba nachází. Úkolem žáků je přiřadit stavbu správnému státu, městu a názvu.

Alternativa: Pro nápovědu a získání více informací pro žáky lze rozdat také štítky s krátkým textem popisujícím stát, ve kterém se architektura nebo jednotlivá stavba nachází.

*Př.: Na obrázku je vyobrazen Amonův chrám v Karnaku. Žáci tedy vedle štítků s možnostmi Egypt, Chrám v Karnaku a Luxor obdrží i štítek s následujícím textem: „Stát, který má **82 milionů obyvatel**. Je velice oblíbenou turistickou destinací díky velkému množství mořských letovisek. **Jaderské moře**, které omývá břehy státu je oblíbeným cílem potápěčů. Kořeny **arabského státu** sahají až do **starověku**. Tehdejší obyvatelé používali specifické písmo, které nazýváme **hieroglyfy**. Nejslavnějšími stavbami jsou jehlanovité stavby, které nazýváme **pyramidy**. Pyramidy sloužily jako monumentální hrobky tehdejších panovníků.“*

Vyhodnocení

Po uplynutí časového limitu, který je třeba přizpůsobit počtu obrázků, si skupiny za pomoci učitele zkontrolují a případně opraví svou práci. Popisují, jak došli k jednotlivým výsledkům.

Příloha č. 3

AMERICKÉ NÁRODNÍ PARKY	autor	Bc. Eliška Nováková
	ročník	IX. třída

Vzdělávací oblast	❖ Člověk a příroda
Průřezová témata	❖ Enviromentální výchova
Vzdělávací obor	Zeměpis
Učivo	❖ Národní parky U.S.A., jejich lokalizace a význam; ochrana přírody
Očekávané výstupy	❖ Žák zná důvody ochrany přírody v národních parcích ❖ Žák zná a lokalizuje nejznámější národní parky U.S.A.
Návaznost na další předměty	Přírodopis
Klíčové kompetence	❖ Kompetence k učení ❖ Kompetence sociální a personální ❖ Kompetence pracovní
Vyučovací metody	❖ Diskusní ❖ Metody řešení problémů ❖ Skupinová a kooperativní výuka ❖ Projektová výuka ❖ Slovní ❖ Heuristická ❖ Didaktické hry
Časová dotace	10 - 15 min.

Pomůcky

- ❖ pohlednice z amerických národních parků
- ❖ kartičky s názvy vybraných národních parků
- ❖ mapa s americkými národními parky, na které zakryjeme názvy vybraných parků a označíme číslem

- ❖ kartičky s popisem hlavních cílů ochrany daných národních parků a jejich nejznámějšími útvary a místy
- ❖ šipky (nejsou nutné), případně papír a tužka

Popis aktivity

Práci lze zadat do dvojic v lavici, případně do skupin.

Žáci mají za úkol spojit na základě obrázků z pohlednic a informací z textů na kartičkách správné dvojice, žáci se zároveň pokusí určit i název parku a jeho polohu na mapě národních parků U.S.A. pomocí šipek, nebo sepíší a přiřadí čísla na mapě jednotlivým názvům.

Alternativa: Na kartičky s texty o národních parcích lze pro zjednodušení práce napsat název daného národního parku.

Př.: Na obrázku je vyobrazen jeden ze sekvojovců obrovských z národního parku Sequoia, žáci tedy vedle štítků s názvy parků obdrží i kartičku s následujícím textem: „Národní park byl založen jako druhý-po NP Yellowstone. Park je proslulý nejmohtnějšími stromy na Zemi-sekvojovci obrovskými. V tzv. Obřím lese najdeme 5 z 10 největších stromů na světě, mezi nimi i strom, který nese název General Sherman a je vysoký téměř 84 m. Málokdo ví, že se zde nachází velké množství jeskyň.“

Vyhodnocení

Po uplynutí časového limitu, který je třeba přizpůsobit počtu obrázků, a rychlosti práce žáků si skupiny za pomoci učitele zkontrolují a případně opraví svou práci. Popisují, jak došli k jednotlivým výsledkům, podle čeho přiřazovali jednotlivé obrázky.

Příloha č. 4

LIDÉ VE SVĚTĚ II.	autor	Bc. Eliška Nováková
	ročník	VI. třída (možno i jako opakování pro vyšší ročníky)

Vzdělávací oblast	❖ Člověk a příroda ❖ Člověk a společnost ❖ Doplňující vzdělávací obory
Průřezová témata	❖ Osobnostní a sociální výchova ❖ Výchova demokratického občana ❖ Multikulturní výchova ❖ Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
Vzdělávací obor	Zeměpis
Učivo	❖ Lidská plemena/rasy, jejich specifika a rozložení po světě ❖ Míšenci jednotlivých ras
Očekávané výstupy	❖ Žák charakterizuje a rozlišuje základní lidské rasy, je si vědom biologických odlišností u příslušníků téže rasy ❖ Žák dovede lokalizovat rozložení lidských ras po světě
Návaznost na další předměty	Přírodopis, Výchova k občanství, Etická výchova
Klíčové kompetence	❖ Kompetence k učení ❖ Kompetence občanské ❖ Kompetence sociální a personální ❖ Kompetence pracovní ❖ Kompetence komunikativní ❖ Kompetence k řešení problémů
Vyučovací metody	❖ Skupinová a kooperativní výuka ❖ Vrstevnické vyučování ❖ Diskusní ❖ Didaktické hry ❖ Reprodukční ❖ Názorně demonstrační
Časová dotace	15 min.

Pomůcky

- ❖ pohlednice s vyobrazením příslušníků různých lidských ras, případně jejich míšenců (doporučuje se použít kopie, aby nedošlo ke znehodnocení originálů); **u základních ras se doporučuje nezaměřovat se přímo na zobrazení obličejů jednotlivých lidí, ale na jejich činnost, kroje a jiné oděvy, účesy apod. (např. lidé sbírající rýži, lidé v tradičních krojích např. Thajska, jihoameričtí a severoameričtí indiáni, arabové v tradičních oděvech aj.), u míšenců je zobrazení obličeje naopak žádoucí**

Popis aktivity

Žáci jsou rozděleni do 3 skupin. Každá skupina obdrží složku s několika obrázky příslušníků **téže** rasy, případně obrázek jednoho z míšenců. Úkolem jednotlivých skupin je na základě svých vědomostí a poznatků z obrázků určit kterou rasu/ míšence jim učitel přidělil. Zároveň si skupina připraví krátké povídání o „své“ rase a postupu řešení.

Alternativa: *Žáci nemusí vytvořit skupinu, ale může každý z nich obdržet jeden odlišný obrázek příslušníka rasy. Na základě svých vědomostí a pomocí dialogu žáci ve třídě utvoří 3 skupiny, v nichž by se měli sejit vždy „příslušníci“ jedné a té samé rasy.“*

Vyhodnocení

Po uplynutí časového limitu skupiny vyberou svého zástupce, který v krátkosti představí „jejich“ rasu ostatním skupinám, zmíní, podle čeho skupina usuzovala, co jí nejvíce napovědělo apod. Na závěr zástupce uvede také, jakého míšence skupina měla určit, uvede také, které dvě rasy byly v tomto případě smíseny.

Učitel působí jako poradce při závěrečných přednesech, upřesňuje informace.

Příloha č. 5

HORA NEBO SOPKA?	autor	Bc. Eliška Nováková
	ročník	VI. třída (možno i jako opakování pro vyšší ročníky)

Vzdělávací oblast	❖ Člověk a příroda ❖ Člověk a společnost ❖ Jazyk a jazyková komunikace
Průřezová témata	❖ Enviromentální výchova
Vzdělávací obor	Zeměpis
Učivo	❖ Sopky, sopečná činnost a jejich charakteristika, výskyt ve světě a důsledky
Očekávané výstupy	❖ Žák popíše sopku a sopečnou činnost ❖ Žák lokalizuje nejvýznamnější sopky světa na mapě ❖ Žák chápe vliv výskytu sopek na hustotu osídlení, diskutuje enviromentální stránku problematiky
Návaznost na další předměty	Přírodopis, Chemie, Fyzika, Anglický jazyk
Klíčové kompetence	❖ Kompetence k učení ❖ Kompetence sociální a personální ❖ Kompetence pracovní ❖ Kompetence komunikativní ❖ Kompetence k řešení problémů
Vyučovací metody	❖ Skupinová a kooperativní výuka ❖ Diskusní ❖ Názorně- demonstrační ❖ Dovednostně praktické
Časová dotace	10 - 15 min.; 10 - 25 min. v případě provedení pokusu

Pomůcky

- ❖ Pohlednice se sopkami
- ❖ Informace o sopce získané od odesílatele (pokud se tyto informace dosud nepodařilo získat, mohou žáci pracovat s učebnicí a atlasem, články apod.)

Popis aktivity

Žáci si společně prohlédnou pohlednice, případně jim mohou být promítnuty na tabuli, společně si přečtou informace od uživatelů a s pomocí učitele je přeloží do čj. (*Př.: uživatelka odeslala pohlednici se sopkou Merapi a uvedla, že při výbuchu v roce 2010 byla pouze 10 km od Merapi...*) Žáci mohou diskutovat o tom, proč lidé žijí poblíž sopek navzdory nebezpečí, jaké mají sopky vliv na okolí a počasí, jak sopky fungují, zda nějaké znají- tyto sopky pak lze společně lokalizovat na mapě, zda se nachází sopky v ČR apod.

Alternativa: Tato aktivita lze efektivně doplnit o tradiční jednoduchý pokus, znázorňující sopečný výbuch.

Pomůcky k pokusu: nádobka (nejlépe PET lahev 0,5 l), miska, červené potravinářské barvivo, jedlá soda, ocet, saponát.

Postup pokusu: PET lahev umístíme do misky a vsypeme do ní cca 3 čajové lžičky jedlé sody, potravinářské barvivo a pár kapek saponátu. Následně do lahve lijeme ocet, dokud "láva" nezačne téci ze sopky.

Před použitím je možno PET lahev obalit modelínou nebo předem lahev obalit slaným těstem – pokus i sopka budou vypadat lépe. Sopku ze slaneho těsta lze uchovat a použít opakovaně.

Vyhodnocení

Po uplynutí časového limitu, který je třeba přizpůsobit počtu obrázků, si skupiny za pomoci učitele zkontrolují a případně opraví svou práci. Popisují, jak došli k jednotlivým výsledkům, podle čeho přiřazovali jednotlivé obrázky.

Příloha č. 6

ÚVODNÍ BRAINSTORMING	autor	Bc. Eliška Nováková
	ročník	VI- IX. třída

Vzdělávací oblast	❖ Člověk a příroda
Průřezová témata	❖ Enviromentální výchova ❖ Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech ❖ Multikulturní výchova
Vzdělávací obor	Zeměpis
Učivo	❖ Dle probíraného učiva
Očekávané výstupy	❖ Dle probíraného učiva
Návaznost na další předměty	Přírodopis, Dějepis, Občanská výchova, apod.
Klíčové kompetence	❖ Kompetence k učení ❖ Kompetence sociální a personální ❖ Kompetence pracovní
Vyučovací metody	❖ Brainstorming ❖ Diskusní ❖ Slovní
Časová dotace	5- 15 min. (dle uvážení pedagoga a průběhu samotné aktivity)

Pomůcky
❖ pohlednice s různými motivy (lidé, vlajky, příroda, města...); je třeba, aby pohlednice tematicky zapadaly do látky, která má být právě probírána

Popis aktivity

Učitel přinese do úvodní hodiny probírané látky pohlednice, které s látkou souvisí (např. pro úvod do geografie Evropy bude potřeba pohlednice související s Evropou); žáci si je prohlížejí a postupně začínají sdělovat své postřehy, zážitky z cest, co je zaujalo, zda některá místa nebo státy navštívili, své zkušenosti s lidmi, kuchyní, kam by se rádi podívali a proč... . Učitel si sám určuje délku celé burzy nápadů.

Závěr

Žáci na konci mohou sdělit, co by je zajímalo nejvíce, což může posloužit jako inspirace pro učitele. Žáci si navíc mohou zapamatovat mnoho informací, které jim sdělí jejich vrstevníci.

Příloha č. 7

KUDY LETĚL?	autor	Bc. Eliška Nováková
	ročník	VI- IX. třída

Vzdělávací oblast	❖ Člověk a příroda
Průřezová témata	❖ Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech ❖ Multikulturní výchova
Vzdělávací obor	Zeměpis
Učivo	❖ Makroregiony světa ❖ Státy světa ❖ Orientace na mapě
Očekávané výstupy	❖ Žák zvládá práci s atlasem; orientuje se, vyhledává pojmy dle rejstříku ❖ Žák se orientuje v problematice makroregionů světa
Návaznost na další předměty	Přírodopis, Dějepis
Klíčové kompetence	❖ Kompetence k učení ❖ Kompetence sociální a personální ❖ Kompetence k řešení problémů ❖ Kompetence komunikativní ❖ Kompetence pracovní
Vyučovací metody	❖ Metody dovednostně praktické ❖ Metody heuristické ❖ Projektová výuka ❖ Skupinová a kooperativní výuka
Časová dotace	15- 20 min.

Pomůcky
❖ pohlednice z různých států ❖ atlas světa

Popis aktivity

Žáci pracují ve dvojici v lavici, případně ve více členných skupinách. Každá dvojice obdrží pohlednici z kteréhokoli státu světa, kterou má třída a učitel k dispozici. Úkolem žáků je s pomocí atlasu vypracovat a sepsat předpokládanou trasu, kterou musel při své cestě pohled urazit. Zaměřují se při tom na státy, skrze které pohled putoval a významné geografické útvary (pohoří, jezera, řeky, nížiny apod.)

Závěr

Časový limit přizpůsobíme rychlosti práce žáků. Skupiny si navzájem představí svou práci a cestu "svých" pohledů, kterou pro své spolužáky demonstrují na nástěnné mapě. Žáci mohou představení případně doplňovat o své další postřehy.

Příloha č. 8

POZNÁVÁM STÁTY	autor	Bc. Eliška Nováková
	ročník	VI- IX. třída

Vzdělávací oblast	❖ Člověk a příroda
Průřezová témata	❖ Osobnostní a sociální výchova ❖ Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech ❖ Multikulturní výchova ❖ Enviromentální výchova
Vzdělávací obor	Zeměpis
Učivo	❖ Makroregiony světa ❖ Státy světa ❖ Práce s mapou ❖ Sociální geografie ❖ Geografie průmyslu
Očekávané výstupy	❖ Žák zvládá práci s atlasem; orientuje se, vyhledává pojmy dle rejstříku ❖ Žák se orientuje v problematice makroregionů světa ❖ Žák zná základní informace o některých státech světa
Návaznost na další předměty	Anglický jazyk, Přírodopis, Dějepis, Občanská výchova
Klíčové kompetence	❖ Kompetence k učení ❖ Kompetence k řešení problémů ❖ Kompetence sociální a personální ❖ Kompetence pracovní
Vyučovací metody	❖ Diskusní ❖ Skupinová a kooperativní výuka ❖ Projektová výuka ❖ Dovednostně praktické ❖ Názorně – demonstrační ❖ Partnerská výuka
Časová dotace	Zde je časová dotace závislá na mnoha faktorech, jako čas k vypracování projektu, čas na prezentaci apod.

Pomůcky

- ❖ množství pohlednic z určitých států (např. U.S.A., Kanada, Německo, Rusko aj.)
- ❖ atlasy světa

Popis aktivity

Žáci pracují ve skupinách. Každá skupina dostane k dispozici pohlednice z určitého státu. Pomocí pohlednic, učebnice, atlasu a případně i jiných zdrojů skupiny vypracují přehled informací o daném státu.

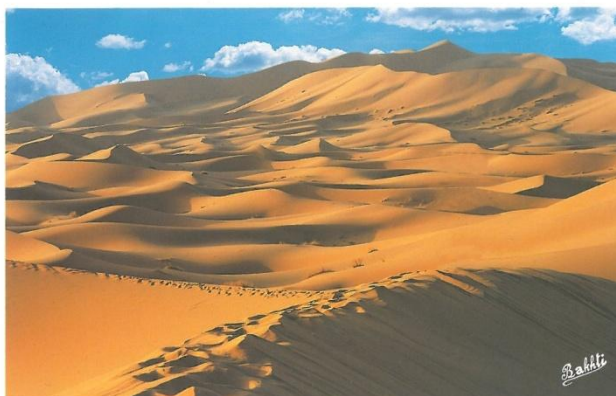
Pozn.: učitel vypomáhá žákům s angličtinou, pokud je to třeba; žáci mohou mít k dispozici slovník

Závěr

Časový limit přizpůsobíme rychlosti práce žáků. Vybraní zástupci jednotlivých skupin pak své spolužáky seznámí s výsledky práce, kterou skupina vytvořila. Stát představí, zmíní základní informace a informace, které se dozvěděli z pohlednic.

Příloha č. 9: Ukázka pohlednic ze sbírky autorky

Swap, Alžírsko (Sahara); foto: Bakhti

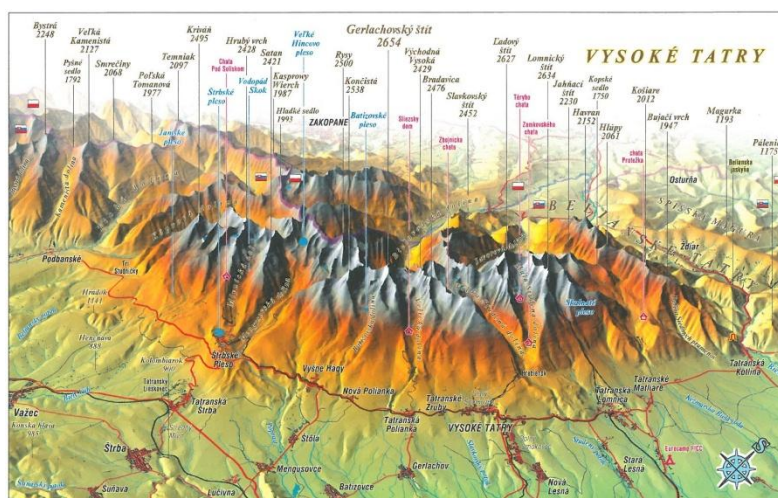

Beauté de la nature

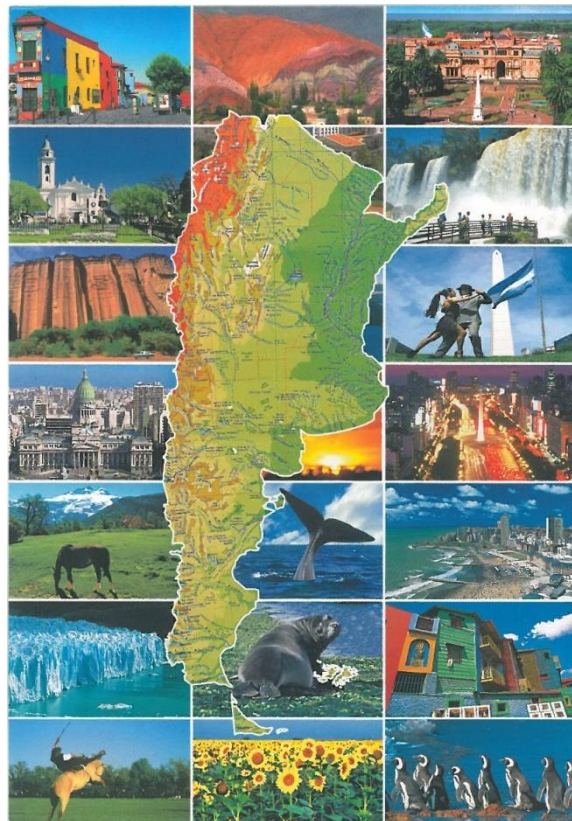
Zakoupená pohlednice Zoo Praha (ara hyacintový); foto: Tomáš Adamec

Swap, Slovensko; Kartografie HP a SHOCart s.r.o., 2005

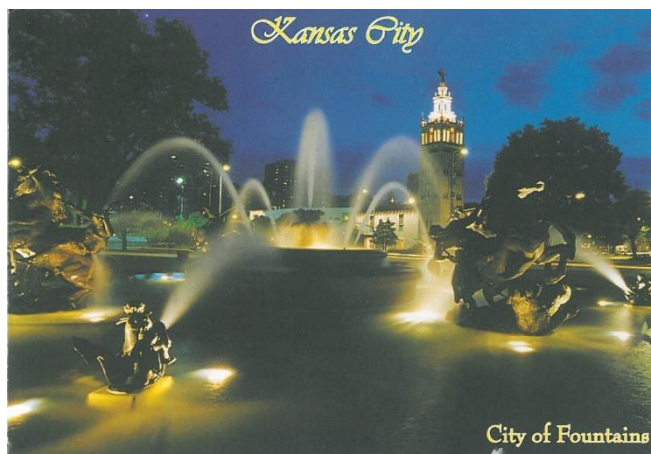
Penpal, Argentina; foto: Christian Baied

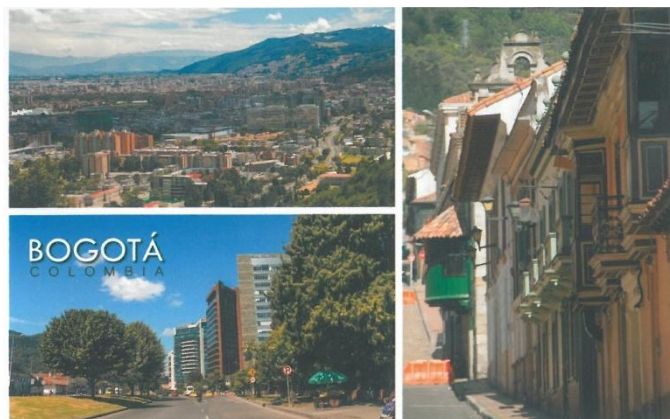
Soutěž, Skotsko; Colin Baxter Photography

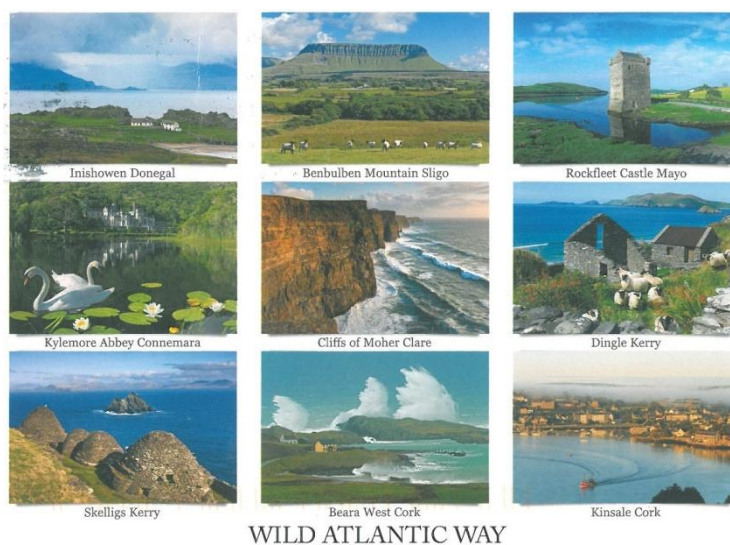
Oficiální, U.S.A.; foto: John Avery

Swap, Kolumbie; foto: Omar Bechara

Swap, Irsko; foto: Liam Blake

Oficiální, Rusko (Altaj, Bělucha); foto: Pavel Filatov

Swap, Alžírsko (Tuaregové); foto: Bakhti

Algérie

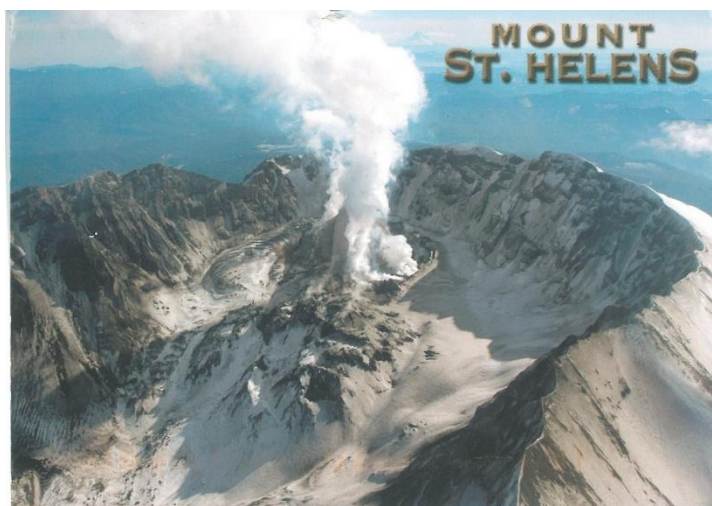
Oficiální, Německo; foto: P. Turner

Oficiální, Rusko (Ključevskaja); foto: Nikolai Ushakov

Oficiální, U.S.A.; foto: Courtesy US Geological Survey

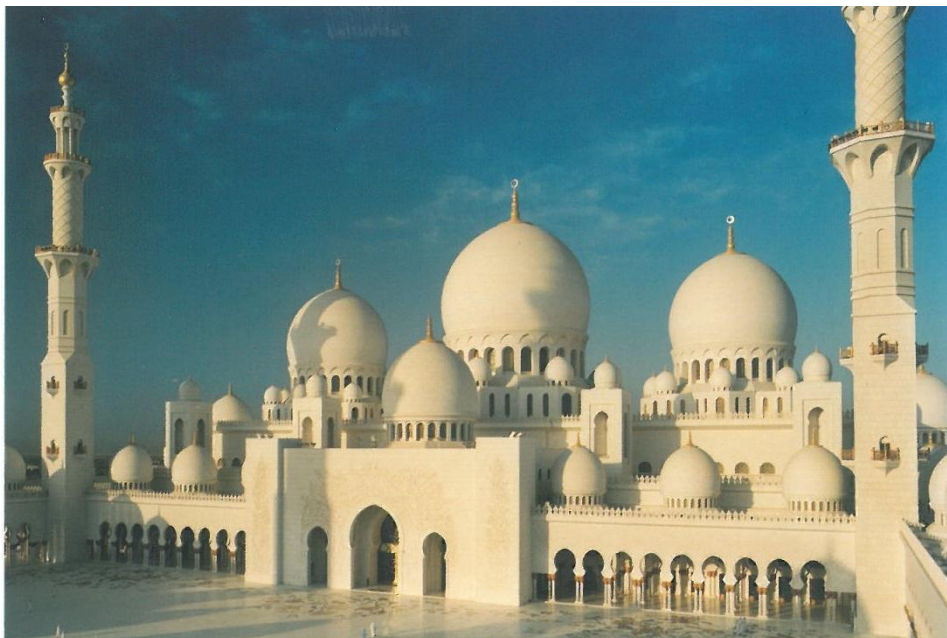
Swap, Japonsko (Fudži + Šinkansen/ spoj Nozomi); foto: Fukui Asahido

Příloha č. 10 : příklady k výukové aktivitě *Není dům jako dům*

SPOJENÉ ARABSKÉ EMIRÁTY

Dovezená pohlednice, Spojené arabské emiráty; foto: Visitabudhabi

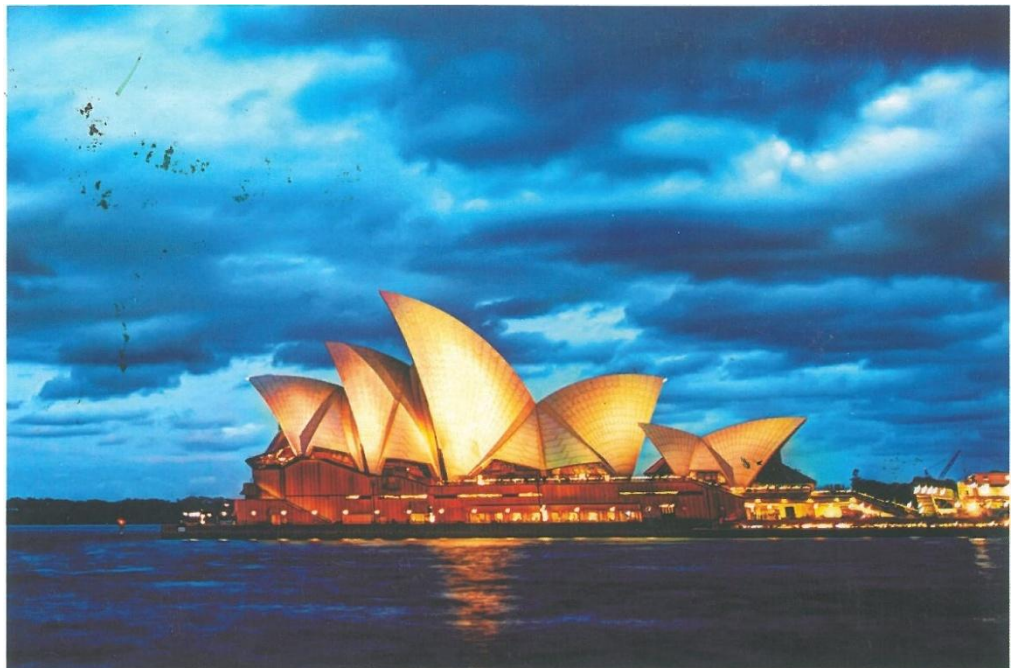

SPOJENÉ ARABSKÉ EMIRÁTY	Velká mešita šejka Zayeda	Abu Dhabi
------------------------------------	--------------------------------------	------------------

Stát pokrytý z velké části pouští, převládá zde islám a v 19.století zde bylo mnoho pirátů. Hlavním zdrojem příjmů státu je těžba a vývoz ropy a zemního plynu. Do soudního systému zasahuje právo Šaría. Najdeme zde soustavu umělých ostrovů, nejvyšší budovu světa a nejvyšší hotel světa.

AUSTRÁLIE

Oficiální, Austrálie; foto: neznámý autor

AUSTRÁLIE	Opera House	Sydney
------------------	--------------------	---------------

Stát na jižní polokouli s největší koncentrací jedovatých zvířat na světě, který leží na svém vlastním kontinentu. Královnou je Alžběta II., je zde mnoho pouští a endemitů (oraginsmy, které vznikly a jsou rozšířeny pouze v omezeném území a nikde jinde se nevyskytují).

MALAJSIE

Oficiální, Malajsie; foto: neznámý autor

pozn.: název byl pro aktivitu odstraněn

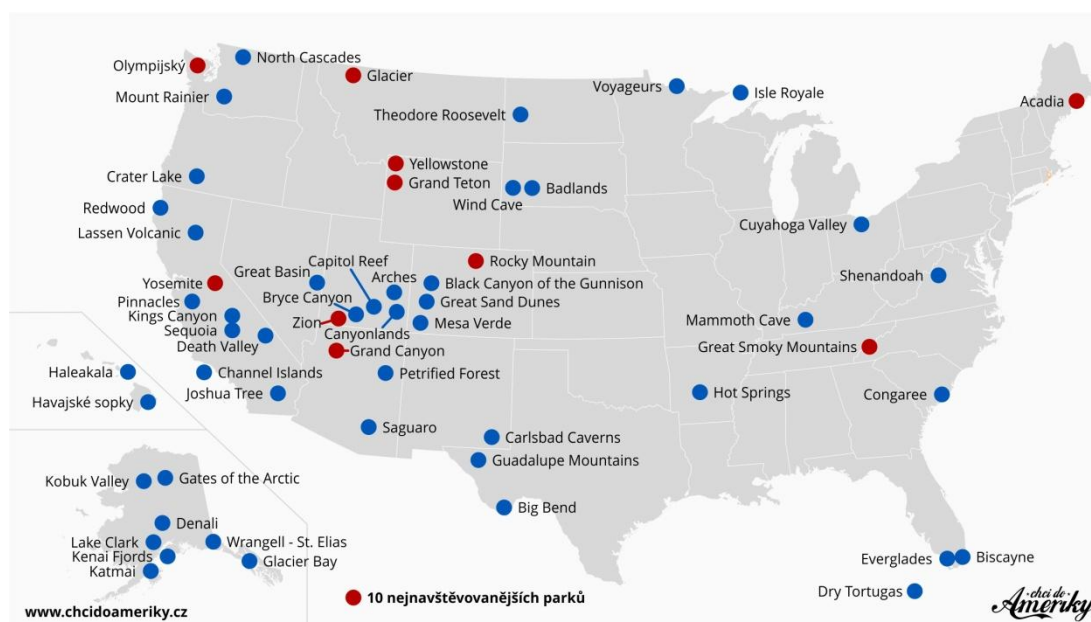

MALAJSIE	Petronas Twin Towers	Kuala Lumpur
-----------------	-----------------------------	---------------------

Stát se rozkládá na ostrově Borneo a na Malajském poloostrově. Stát se neustále rozvíjí jak ekonomicky, tak na poli cestovního ruchu. V národním parku Gunung Gading můžete najít Rafflesii– květinu s největším květem na světě (měří až 1 m a váží až 10 kg. Platidlem je Ringgit. |

Příloha č.11 : příklady k výukové aktivitě *Americké národní parky*

Výchozí mapa k výukové aktivitě, na které byly zakryty názvy vybraných NP

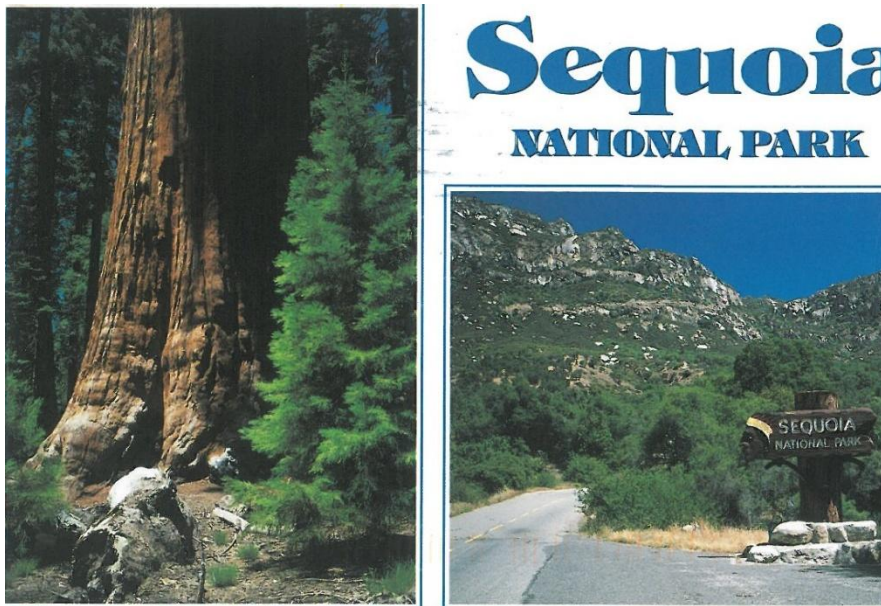

zdroj: CHCIDOAMERIKY, 2016

NP SEQUOIA

Oficiální. U.S.A.; foto: Arnold and Carole Compolongo

pozn.: název byl pro aktivitu odstraněn

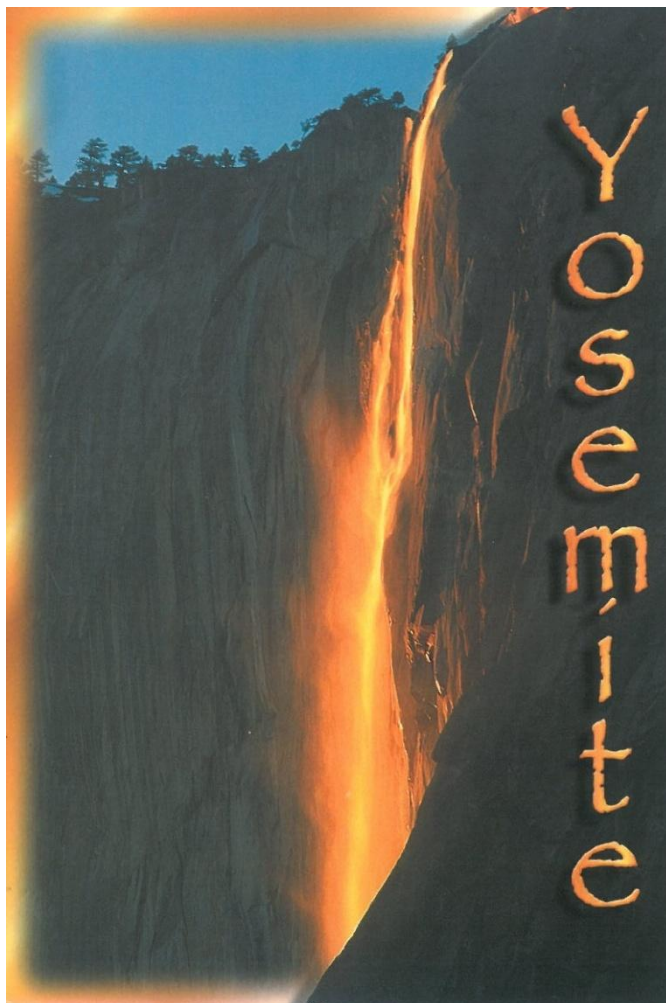
SEQUOIA

tento národní park byl založen jako druhý po
Yellowstonském NP. Park je proslulý
sekvojovci obrovskými. V tzv. obřím lese
najdeme 5 z deseti největších stromů na
světě, mezi nimi i strom, který nese název
General Sherman a je vysoký téměř 84 m.
Málokdo ví, že se zde nachází velké množství
jeskyň.

NP YOSEMITE

Swap, U.S.A.; foto: Scope Enterprises

pozn.: název byl pro aktivitu odstraněn

YOSEMITE

národní park se nachází ve státě Kalifornie a je zařazen na seznam světového dědictví UNESCO. Pro park jsou typické žulové skály, z nichž je nejznámější největší žulový monolit světa zvaný El Capitan. Dalším známým útvarem je Half Dome. Nadmořské výšky parku dosahují až 4 000 m n.m. Nachází se zde i největší vodopád Severní Ameriky, jehož kaskády měří dohromady 739 m. Rozloha parku je 3 081 km², což odpovídá velikosti Karlovarského kraje v ČR. Zajímavý je i vodopád Horsetail Fall, který díky světlu ze zapadajícího slunce vypadá jako by v něm tekla láva namísto vody.